

CO ROBIMY W BIBLIOTEKACH I CO DZIĘKI TEMU ZYSKUJEMY

RAPORT Z BADANIA MIESZKAŃCÓW
WSI I MIAST DO 20 TYSIĘCY

Hubert Borowski

czerwiec 2012

program
rozwoju
bibliotek

Raport został przygotowany przez
Pracownię Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”
na zlecenie Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

FRSI FUNDACJA
ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA
INFORMACYJNEGO

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności jest partnerem Fundacji Billa i Melindy Gates w przedsięwzięciu, które ma ułatwić polskim bibliotekom publicznym dostęp do komputerów, Internetu i szkoleń. Program Rozwoju Bibliotek jest realizowany w Polsce przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

Raport jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Unported (CC BY-NC-SA 3.0). Pewne prawa zastrzeżone rzecz autorów oraz Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Treść licencji jest dostępna na stronie:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.pl>

Spis treści

01 	Wprowadzenie	3
1.	Tematyka badania i schemat analizy.....	3
2.	Metodologia badania	4
02 	Podsumowanie badania	7
03 	Korzystanie z bibliotek	9
1.	Wizyty w bibliotece.....	9
2.	Czynności wykonywane w bibliotece	19
3.	Satysfakcja z działania i oferty bibliotek.....	27
04 	Korzyści z bibliotek	32
1.	Grupy korzyści	34
2.	Kapitał intelektualny	37
3.	Samorealizacja.....	38
4.	Integracja społeczna.....	40
5.	Praktyki życia codziennego.....	41
6.	Życie zawodowe	43
7.	Partycypacja obywatelska	44
8.	Korzyści i komputery w bibliotece	45
05 	Zmiana oczami użytkowników bibliotek.....	46
06 	Spis tabel i wykresów	48
07 	Aneks – ankieta	50

01 | Wprowadzenie

Niniejszy raport powstał na zamówienie Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego jako część ewaluacji realizowanego w latach 2008-2013 Programu Rozwoju Bibliotek (PRB). Podstawowym celem omawianego badania było zrozumienie w jaki sposób zmieniło się korzystanie z bibliotek w trakcie trwania programu oraz jakiego rodzaju korzyści przynosi korzystanie z bibliotek. Obie te kwestie są przyczynkiem do opisu działania Programu Rozwoju Bibliotek. Należy jednak pamiętać, że jest to jeden z serii raportów przygotowywanych przez Pracownię Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, nie wyczerpuje on więc oceny programu.

1. Tematyka badania i schemat analizy

Omawiane badanie dotyczy kilku kwestii, spośród których najważniejsze to:

1. użytkowanie, korzystanie z bibliotek
2. satysfakcja z bibliotek
3. korzyści osiągnięte przez użytkowników bibliotek

Część dotycząca użytkowania oraz satysfakcji w dużej mierze jest powtórzeniem pytań zadanych po raz pierwszy mieszkańcom obszaru docelowego – wsi i miast do 20 tysięcy mieszkańców - w 2008 roku, przed rozpoczęciem Programu Rozwoju Bibliotek. Jako że nie wiadomo było, które gminy dostaną się do programu, a które nie, dane prezentowano wówczas dla wszystkich gmin spełniających wspomniane kryteria. W niniejszym badaniu dane z 2008 roku zostały przeanalizowane ponownie, tak by oddzielić gminy, które obecnie korzystają z Programu Rozwoju Bibliotek¹ i pozostałe znajdujące się jednak na „obszarze docelowym” PRB.

Zupełnie nowa jest natomiast część dotycząca korzyści, które osiągają mieszkańcy z użytkowania bibliotek. Pytania dotyczyły bardzo konkretnych korzyści, które mieszkańcom mogła dać biblioteka - przykładowo pytaliśmy, czy dzięki bibliotece udało się znaleźć pracę, poznać nowe osoby, znaleźć informacje ważne w nauce, komunikować się ze znajomymi i rodziną itd. W sumie takich szczegółowych korzyści było 158. Są one dość konkretne. Są także niezależne od sposobów korzystania z biblioteki – niemal każdą badani mogą osiągnąć czy to korzystając z komputerów, czy czytając książki, czy uczestnicząc w spotkaniach, czy korzystając z innych elementów oferty biblioteki. Nie

¹ Mowa tylko o pierwszej turze PRB, druga tura programu w momencie przygotowania raportu była w innym stopniu zaawansowania realizacji.

chodzi więc o to, co badani robią w bibliotece, ale o to, co dzięki bibliotece udało im się zrobić. Szczegółowe listy korzyści powstały na podstawie wcześniej realizowanych dla Programu Rozwoju Bibliotek badań ilościowych i jakościowych. Następnie korzyści zostały poklasyfikowane w dwie kategorie składające się z 20 i 6 grup korzyści. Szczegółowe zasady klasyfikacji zostały opisane na stronie 32 niniejszego raportu.

Schemat analizy stosowany w raporcie wygląda następująco – analizowane są zmiany w użytkowaniu i satysfakcji między rokiem 2008, 2011 i 2012 w gminach gdzie działa PRB. Część z tych zmian (zarówno pozytywnych jak i negatywnych) może jednak być związana z trendami silniejszymi niż PRB. Dlatego zmiana jest porównywana ze zmianą w gminach, gdzie PRB nie jest obecne. Jest to pewnego rodzaju grupa kontrolna bibliotek nie podlegających wpływowi PRB, ale podlegających tym samym innemu rodzajowi. Jest to o tyle ważne, że jednym z elementów programu jest komponent technologiczny. Tymczasem korzystanie z internetu oraz posiadanie komputera w okresie 2008 – 2012 znacząco na terenach wiejskich wzrosło. Również inne aspekty Programu współistnieją z inicjatywami, które mają podobne cele i obszary działania.

Nie jest to jednak schemat, który można nazwać eksperymentalnym. Rekrutacja do programu jest bowiem nieprzypadkowa. Po pierwsze zgłosiły się do niego pewne biblioteki – być może mające największy potencjał, być może wręcz przeciwnie. Poza tym elementem programu jest rekrutacja, która najogólniej polegała na wybraniu najlepszych bibliotek.

W przypadku szeregu pytań, głównie dotyczących korzyści jakie osiągnęli użytkownicy bibliotek nie jest w ogóle możliwe określenie zmiany – pytania te zostały zadane po raz pierwszy. Możliwe jest jednak porównanie osób, które chodzą do bibliotek uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek oraz takich, które korzystają z bibliotek nie uczestniczących w Programie. Oczywiście te dwie grupy osób mogą się różnić nie tylko przynależnością do programu, a więc i to porównanie nie jest doskonałe.

2. Metodologia badania

Badanie w sierpniu 2008 roku zrealizowane zostało przez instytut badawczy Millward Brown SMG/KRC². Było ono przeprowadzone techniką wywiadów telefonicznych, zrealizowano 1344 wywiadów (1021 w próbie zasadniczej oraz 306 w próbie celowej z użytkownikami bibliotek). Badanie wykonano na reprezentatywnej próbie ludności wiejskiej i małych miast w wieku powyżej 13 roku życia.

²Biblioteki publiczne: opinie, korzystanie, potrzeby. Badanie mieszkańców terenów wiejskich i małych miast do 20 tys. mieszkańców, FRIS 2008

2008 rok	
<i>Liczba wywiadów w każdej z podgrup</i>	wsie i miasta do 20 tys. (obszar PRB)
Podstawowa próba	1021
<i>w tym użytkowników biblioteki:</i>	<i>307</i>
Próba celowe użytkowników bibliotek	306
<i>w sumie użytkownicy bibliotek</i>	<i>613</i>

Badanie w 2011 roku zostało zrealizowane według podobnej, choć nie identycznej metodologii. Sondaż zrealizował ten sam instytut Millward Brown SMG/KRC między 28 stycznia a 10 lutego. Wybrana została technika wywiadów telefonicznych, zrealizowano 1290 wywiadów. Próba podzielona została na trzy warstwy ze względu na wielkość i charakter gminy: 301 wywiadów zrealizowano w miastach powyżej 20 tysięcy mieszkańców, 421 wywiadów we wsiach i miastach do 20 tys. mieszkańców, w których jest realizowany Program Rozwoju Bibliotek, 441 wywiadów we wsiach i miastach do 20 tys. mieszkańców, w których nie jest realizowany Program Rozwoju Bibliotek. W ramach każdej z tych warstw próba miała charakter kwotowy. Oprócz tego w gminach, w których biblioteki uczestniczą w PRB, zrealizowano próbę celową 69 wywiadów z użytkownikami bibliotek publicznych (tj. osobami, które odwiedziły bibliotekę przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy). W gminach, wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich do 20 tys. mieszkańców, w których biblioteki nie uczestniczą w programie, próba celowa z użytkownikami bibliotek wyniosła 58 osób. W niniejszym raporcie analizowane są tylko wywiady zrealizowane we wsiach i miastach do 20 tys. mieszkańców.

2011			
<i>Liczba wywiadów w każdej z podgrup</i>	miasta 20 tys+	wsie i miasta do 20 tys. (obszar PRB)	
		Biblioteka <u>nie</u> uczestniczy w PRB	Biblioteka uczestniczy w PRB
Podstawowa próba	301	441	421
<i>w tym użytkowników biblioteki:</i>	<i>117</i>	<i>142</i>	<i>131</i>
Próba celowe użytkowników bibliotek	.	58	69
<i>w sumie użytkownicy bibliotek</i>	<i>117</i>	<i>200</i>	<i>200</i>

Próba w roku 2012 była połączeniem próby z 2008 i 2011 – badana była tylko populacja wsi i małych miast (do 20 tys. mieszkańców) jak w 2008 roku, ale zachowano zasadniczy schemat z roku 2011. Zwiększono jednak znacząco liczbę użytkowników biblioteki, szczególnie w gminach gdzie działa PRB.

Sondaż zrealizował instytut Millward Brown SMG/KRC między 9 marca a 22 marca 2012. Zrealizowano 1296 wywiadów telefonicznych. Próba miała charakter kwotowy podzielona została na dwie warstwy ze względu na wielkość i charakter gminy: 704 wywiadów we wsiach i miastach do 20 tys. mieszkańców, w których jest realizowany Program Rozwoju Bibliotek, 302 wywiadów we wsiach i miastach do 20 tys. mieszkańców, w których nie jest realizowany Program Rozwoju Bibliotek. Oprócz tego w gminach, w których biblioteki uczestniczą w PRB, zrealizowano próbę celową 189 wywiadów z użytkownikami bibliotek publicznych (tj. osobami, które odwiedziły bibliotekę przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy). W gminach, wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich do 20 tys. mieszkańców, w których biblioteki nie uczestniczą w programie, próba celowa z użytkownikami bibliotek wyniosła 101 osób.

2012		
Liczba wywiadów w każdej z podgrup	wsie i miasta do 20 tys. (obszar PRB)	
	Biblioteka <u>nie</u> uczestniczy w PRB	Biblioteka uczestniczy w PRB
Podstawowa próba	302	704
<i>w tym użytkowników biblioteki:</i>	<i>100</i>	<i>224</i>
Próba celowe użytkowników bibliotek	101	189
<i>w sumie użytkownicy bibliotek</i>	<i>201</i>	<i>413</i>

Numery telefoniczne respondentów wybranych do wywiadów w wszystkich badaniach były generowane losowo (technika random - digital dialing). Struktura próby każdej z warstw była reprezentatywna dla populacji w wieku 13 lat lub więcej w danym typie gmin ze względu na województwo, wielkość miejscowości, płeć i wiek i wykształcenie. Reprezentatywność próby uzyskano za pomocą wag poststratyfikacyjnych (zastosowano ważenie wieńcowe, rim weighting). W przypadku badań w 2011 i 2012, ze względu na dodatkową próbę celową, w ważeniu została dodatkowo użyta informacja o liczbie użytkowników biblioteki. Parametr ten został wyliczony na podstawie próby podstawowej.

02 | Podsumowanie badania

KORZYŚCI Z BIBLIOTEKI

- ▶ Korzyści z biblioteki najczęściej dotyczą kwestii związanych z **samorealizacją**, czyli czynności powiązanych czy to z dostępem do kultury, czy rozrywką, czy rozwijaniem różnego rodzaju pasji, zainteresowań i hobby. O przynajmniej jednej czynności tego rodzaju mówi dwóch na trzech użytkowników bibliotek PRB (66%).
- ▶ Niewielu mniej (61%) deklaruje, że w bibliotece robi rzeczy związane z rozwijaniem **kapitału intelektualnego**: edukacją (również dorosłych) oraz rozwojem kompetencji związanych z komputerami i internetem.
- ▶ Kolejną grupą korzyści jest **integracja społeczna**. Zaliczone do niej zostały dwa wymiary – jeden związany z różnymi formami komunikowania się z innymi (zarówno bezpośrednio kontakty jak i przy użyciu technologii komunikacyjnych) oraz tożsamość lokalna – jej szukanie, budowanie i podtrzymywanie. W sumie o choć jednej z czynności z tej grupy wspomina ponad połowa użytkowników bibliotek PRB (55%).
- ▶ **Praktyki życia codziennego** (42%) to szereg zróżnicowanych kwestii. Mieszczą się tu korzyści związane z podróżami i turystyką, domem i rodziną, zdrowiem, zakupami, modą, sportem.
- ▶ Dwie najmniejsze grupy korzyści to te związane z **partycypacją obywatelską**, (17%) oraz ze **sferą zawodową** (16%) – zarówno z szukaniem (i znajdowaniem!) pracy jak i z pracą w bibliotece.
- ▶ W bibliotekach z małych miast i wsi, nie uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek, rozmiar segmentów korzyści jest niemal identyczny.

KORZYSTANIE Z BIBLIOTEK

- ▶ **Liczba użytkowników bibliotek publicznych** w gminach PRB **nieznacznie spadła** - w tej chwili wynosi 28%, w 2008 roku było to 32%. W pozostałych gminach z obszaru docelowego programu odsetek użytkowników wynosi 32%. Są to jednak różnice w granicach błędu pomiaru.
- ▶ Biblioteki uczestniczące w Programie skutecznie przyciągają grupy naturalnie z bibliotek korzystające – **dzieci i młodzież** z jednej strony i **osoby w średnim wieku i starsze** z drugiej. Ci którzy są pomiędzy nimi, do bibliotek chodzą coraz rzadziej. W bibliotekach nie uczestniczących w PRB jest podobnie, poza liczbą osób powyżej 55 roku życia, która jest stabilna, a nie rośnie jak w bibliotekach PRB.

- ▶ Intensywność korzystania z bibliotek należących do Programu Rozwoju Bibliotek jest na mniej więcej podobnym poziomie jak w 2008 roku - badani przeciętnie **odwiedzają bibliotekę 11.9** razy w roku, **spędzając w niej średnio 33 minuty**. W poprzednim badaniu, w 2011 zanotowano znaczny wzrost intensywności, szczególnie - liczby odwiedzin. Najnowsze dane tego nie potwierdzają.
- ▶ **Kanoniczne funkcje bibliotek nie zamierają** i nie są wypierane przez nowe aktywności bibliotek związane z Programem. Niemal wszyscy wypożyczają książki, co druga osoba korzysta z książek na miejscu. Z komputerów korzysta 26% użytkowników bibliotek PRB. Uwzględnienie także drukowania i skanowania zwiększa ten odsetek do 38%. Jest to tylko odrobinę więcej niż w 2008 roku. Również spotkania organizowane przez bibliotekę przyciągają mniej więcej taki sam odsetek użytkowników jak przed rozpoczęciem Programu.
- ▶ **Użytkownicy komputerów** w bibliotekach PRB (ale także pozostałych bibliotekach w obszarze docelowym Programu) **korzystają z nich coraz intensywniej** - niemal wszystkie czynności są wykonywane częściej niż przed rozpoczęciem Programu.
- ▶ Komputery w bibliotece to przede wszystkim **terminale dostępu do internetu**: do przeglądania www, korzystania z Google i portali społecznościowych. Poza tym często używane są **pakiety biurowe**. Co czwarty użytkownik komputerów **pokazywał innym** jak korzystać z komputera.

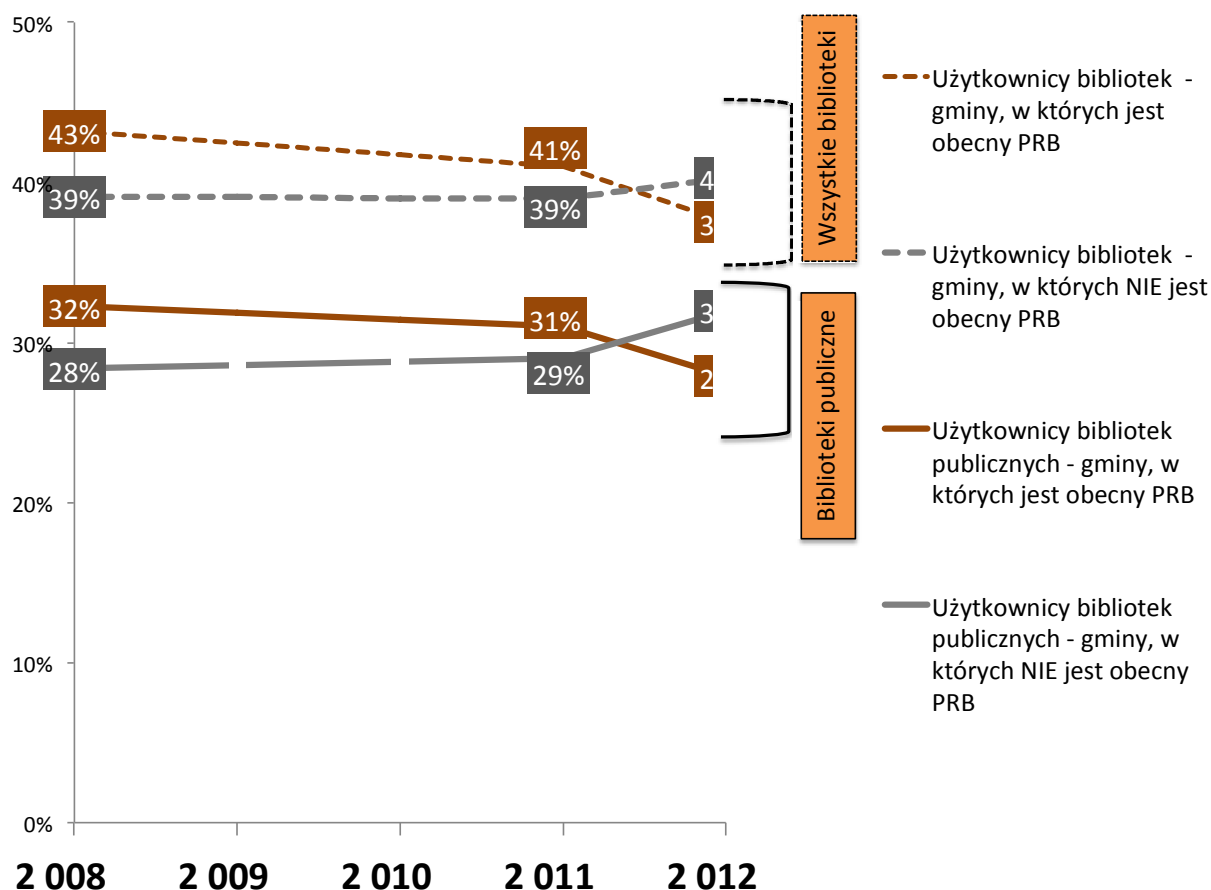
OCENA BIBLIOTEK

- ▶ Satysfakcja z działania bibliotek pozostaje na wysokim poziomie. Najlepiej oceniane są te elementy, które wiążą się z **podstawową funkcją biblioteki** i pracą samego **bibliotekarza**. Im dalej jednak od bibliotekarza, tym oceny (wnętrza bibliotek, komputerów, aktywności biblioteki) są bardziej krytyczne.
- ▶ Zmiany w czasie i różnice między gminami, które uczestniczą lub nie w PRB, są dość nieduże. Wyjątkiem jest **kwestia jakości i dostępności komputerów**, - biblioteki PRB zdobyły przewagę nad pozostałymi bibliotekami z obszaru docelowego. W aspektach związanych z animacją lokalną biblioteki uczestniczące w PRB miały przewagę nad pozostałymi i choć różnica ta topnieje to nadal jest widoczna.
- ▶ Mieszkańcy obszaru docelowego PRB (a przede wszystkim użytkownicy biblioteki) zapytani wprost mówią o **zmianie w bibliotece**. Opowiadając o niej używają kategorii dość prostych, przede wszystkim dotyczących przestrzeni w bibliotece. Co ważne - **wyraźniej zmianę widzą Ci, którzy obserwują biblioteki uczestniczące w Programie Rozwoju Bibliotek** niż pozostali mieszkańcy obszaru docelowego biblioteki.

03 | Korzystanie z bibliotek

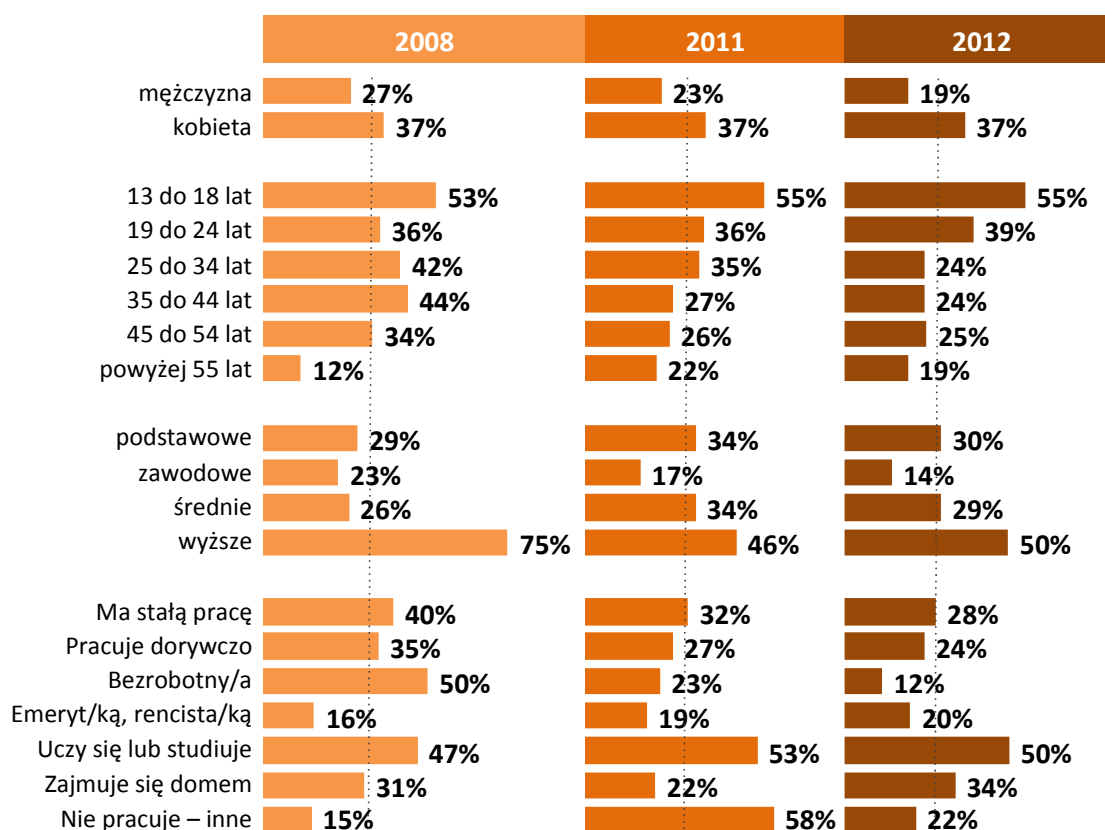
1. Wizyty w bibliotece

Podstawową informacją dotyczącą bibliotek jest odsetek osób, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy odwiedziły bibliotekę. We wszystkich pomiarach – w 2008, 2011 oraz 2012 **odsetek użytkowników bibliotek w ogóle oscyluje wokół 40%**, z czego mniej więcej $\frac{3}{4}$ deklaruje, że odwiedziło bibliotekę publiczną. Dane pokazują **niewielki spadek korzystania z bibliotek w gminach, gdzie obecny jest Program Rozwoju Bibliotek** oraz minimalny wzrost w pozostałych gminach wiejskich i małych miastach. Jest to widoczne przede wszystkim w badaniu z 2012 roku, w przeprowadzonym rok temu pomiarze nie było to tak wyraźne.

Wskaźnik ten jest oczywiście bardzo ważny i jego zmiana może wydać się niepokojąca. Konieczne jest więc uzupełnienie – różnice te **mieszczą się w granicach błędu** statycznego. Jest on stosunkowo większy w gminach gdzie nie działa PRB (może sięgać nawet 5 punktów procentowych³) a mniejszy w gminach, gdzie Program jest obecny (ale tam również wynosi ponad 3 punkty procentowe⁴). Nie można więc jednoznacznie stwierdzić spadku korzystania z bibliotek (szczególnie, że jest on widoczny w jednym z dwóch pomiarów stosunkowo nieodległych czasowo). Bardziej zasadne jest jednak stwierdzenie, że **zasięg bibliotek, liczba ich użytkowników jest stabilna**, albo zmienia się w niewielkim stopniu, niezależnie od uczestnictwa biblioteki w programie. Kolejne pomiary pozwolą na zweryfikowanie czy faktycznie mamy do czynienia z jakimś trendem. Warto także obserwować dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące liczby zarejestrowanych czytelników.

Wykres 1. Korzystanie z bibliotek w gminach, które uczestniczą w Programie Rozwoju Bibliotek

Użytkownikami bibliotek uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek częściej są kobiety niż mężczyźni – z bibliotek publicznych korzysta 37% kobiet i 19% mężczyzn.

³ przy założeniu poziomu istotności 0,05 maksymalny błąd statystyczny oszacowania parametru na poziomie 32% dla próby N=302 wynosi 5,3 punktu procentowego

⁴ przy założeniu poziomu istotności 0,05 maksymalny błąd statystyczny oszacowania parametru na poziomie 28% dla próby N=704 3,3 punktu procentowego

Za spadek liczby użytkowników bibliotek w 2012 roku odpowiedzialny jest właśnie spadający odsetek mężczyzn odwiedzających bibliotekę – wśród kobiet wskaźnik korzystania jest niemal identyczny we wszystkich pomiarach.

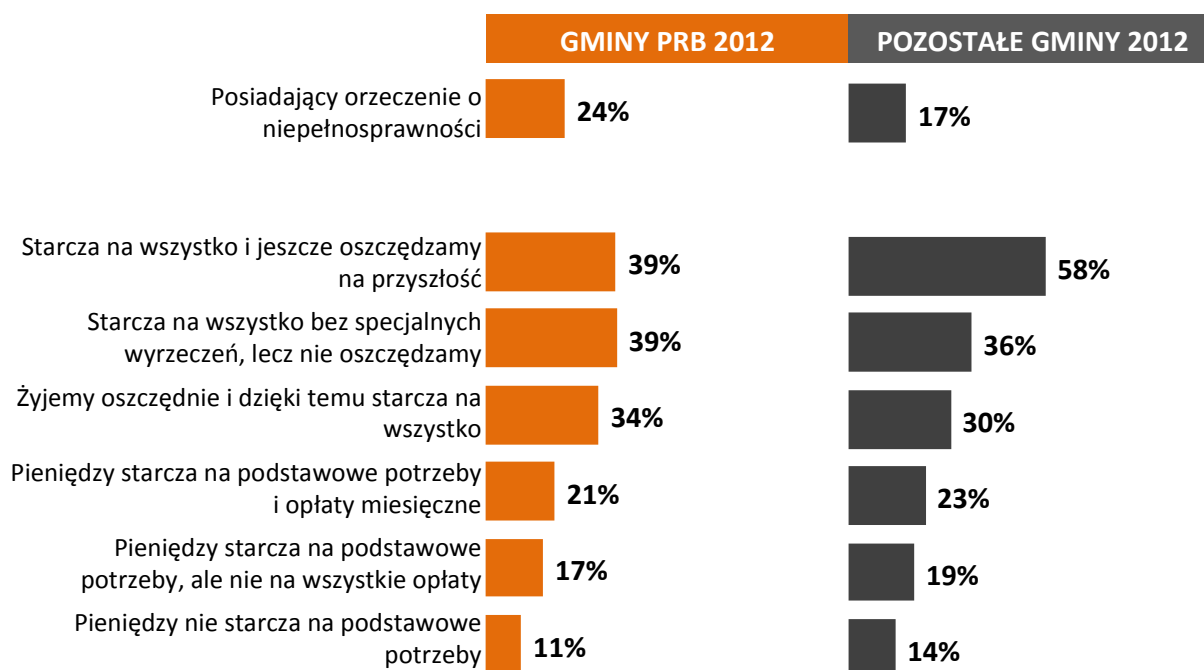
Między 2011 a 2012 rokiem właściwie **nie ma większych różnic co do wieku użytkowników biblioteki**. W stosunku to 2008 roku zwiększyło się korzystanie z bibliotek wśród osób po 55 roku życia, nie zmieniło się wśród osób najmłodszych (szczególnie wśród niepełnoletnich). Spadło natomiast korzystanie z bibliotek wśród osób dorosłych, w wieku produkcyjnym (najwyraźniej wśród osób w wieku 35-54 lata).

Związane są z tym inne zmiany – spadek korzystania z bibliotek przez osoby z wyższym wykształceniem oraz z wykształceniem zawodowym, a także spory spadek wśród osób aktywnych zawodowo – zarówno wśród mających stałą pracę, pracujących dorywczo jak i wśród bezrobotnych.

Program rozwoju Bibliotek stawia sobie za cel szczególne zaadresowanie potrzeb czterech grup docelowych: osób niepełnosprawnych, rolników, dzieci z rodzin o trudnej sytuacji materialnej oraz seniorów.

Osoby posiadające orzeczenia o niepełnosprawności korzystają z bibliotek, gdzie działa PRB nieco rzadziej niż przeciętnie w populacji (24%). Jednocześnie wskaźnik ten jest wyższy niż w gminach wiejskich i miastach, gdzie PRB nie jest obecne (wynosi 17%).

Wykres 2. Użytkownicy bibliotek wśród osób niepełnosprawnych oraz ze względu na samoocenę sytuacji materialnej.

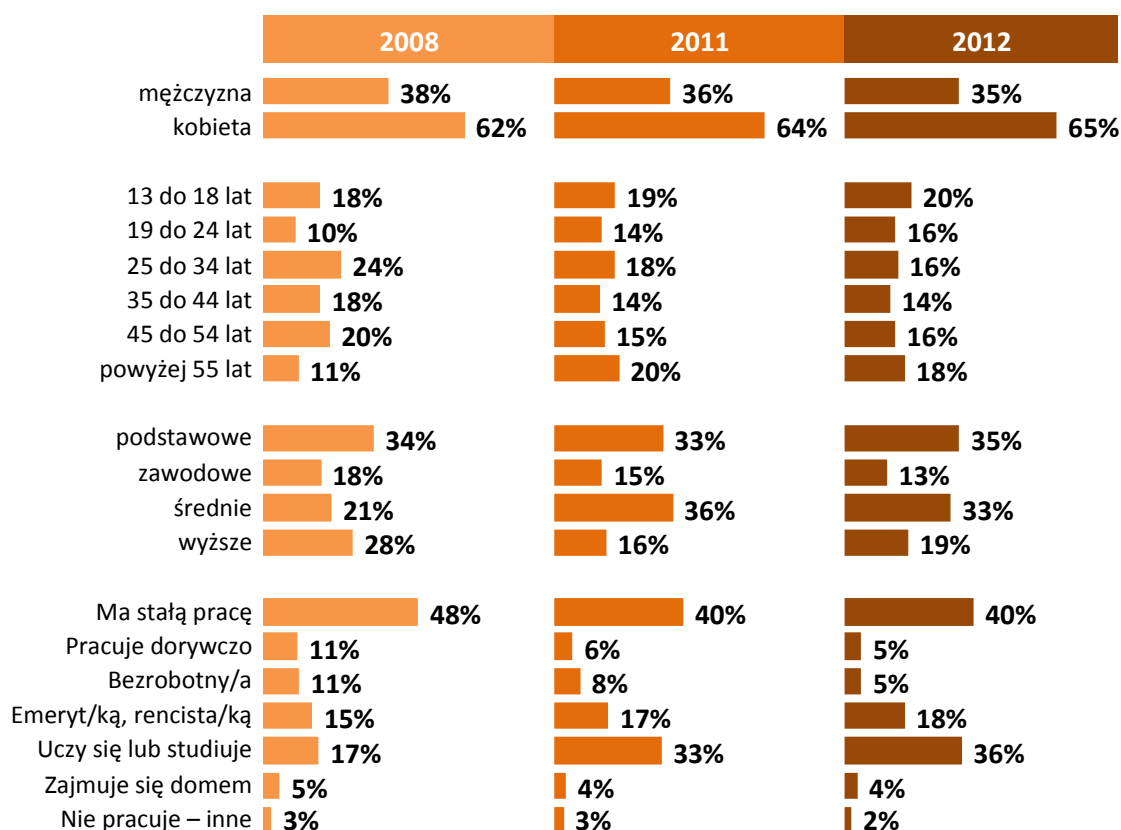
Do bibliotek rzadziej zaglądają osoby mające problemy materialne – **im gorsza samocena sytuacji materialnej badanych, tym niższe prawdopodobieństwo, że odwiedzą oni bibliotekę**. Prawdopodobieństwo ta dotyczy zarówno mieszkańców gmin uczestniczących w Programie jak i pozostałych gmin.

Niestety kafeterie w ankiecie nie pozwalają na określenie jak wygląda sytuacja rolników. Inne badania wskazują jednak że dość rzadko korzystają oni ze znajdujących się w bibliotece komputerów.⁵

Skuteczność Programu w przyciąganiu osób z tych szczególnie ważnych dla FRSI grup jest więc „połowiczna” – na pewno udaje się przyciągać osoby 55+ oraz osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności. Obie te grupy korzystają z biblioteki rzadziej niż przeciętna, ale w gminach, gdzie PRB jest obecne częściej niż w analogicznych gminach, gdzie PRB nie działa. Dodatkowo w przypadku osób 55+ wiadomo, że w okresie trwania Programu korzystanie z bibliotek rosło szybciej w gminach gdzie działa PRB. Nie ma jednak takiej pewności jeżeli chodzi o osoby niepełnosprawne – być może częstsze korzystanie przez nich z bibliotek uczestniczących w PRB w stosunku do bibliotek w PRB nie biorących udziału, miało miejsce także przez rozpoczęciem Programu. Nie udaje się natomiast skutecznie przyciągać osób z niskim statusem materialnym – wydaje się on być mocno związany z innymi ważnymi dla korzystania z bibliotek zmiennymi (wykształcenie, sytuacją zawodową, wiekiem).

Dane zaprezentowane poniżej pokazują, jakie grupy najchętniej pojawiają się w bibliotece. Jednak to nie oznacza jeszcze, że to przedstawiciele tych grup można w bibliotece najłatwiej spotkać. Przykładowo, 50% osób z wykształceniem podstawowym przychodzi do biblioteki, ale osoby z takim wykształceniem to 10% badanej populacji i stanowią one w sumie tylko 19% użytkowników bibliotek PRB. Tymczasem znacznie rzadziej przychodzące do biblioteki osoby z wykształceniem zawodowym to 33% populacji wsi, a więc aż 35% użytkowników bibliotek PRB.

⁵ por. Co robimy na komputerach w bibliotece i co z tego mamy? (badania użytkowników komputerów dostarczonych w ramach Programu Rozwoju Bibliotek); http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/RAPORTY/09_co_robimy_na_komputerach_w_bibliotece_raport_PRB.pdf

Wykres 3. Profil użytkowników bibliotek uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek

Kogo więc można w bibliotece spotkać najczęściej? Przede wszystkim kobiety, stanowiące niemal dwie trzecie użytkowników biblioteki. Ciekawe wygląda sprawa z wiekiem – choć młodzież szkolna bardzo chętnie przychodzi do bibliotek publicznych to stanowią oni 20% użytkowników. Istotna jest także grupa osób w wieku „studenckim” – to 16% użytkowników. Mniej więcej co piąta osoba odwiedzająca bibliotekę ma powyżej 55 lat i od 2008 roku udział takich osób wśród użytkowników bibliotek PRB podwoił się. Warto zaznaczyć, że osoby te są często aktywne zawodowo – liczba osób na emeryturze i rencie wśród użytkowników bibliotek PRB zwiększa się, ale nie tak drastycznie.

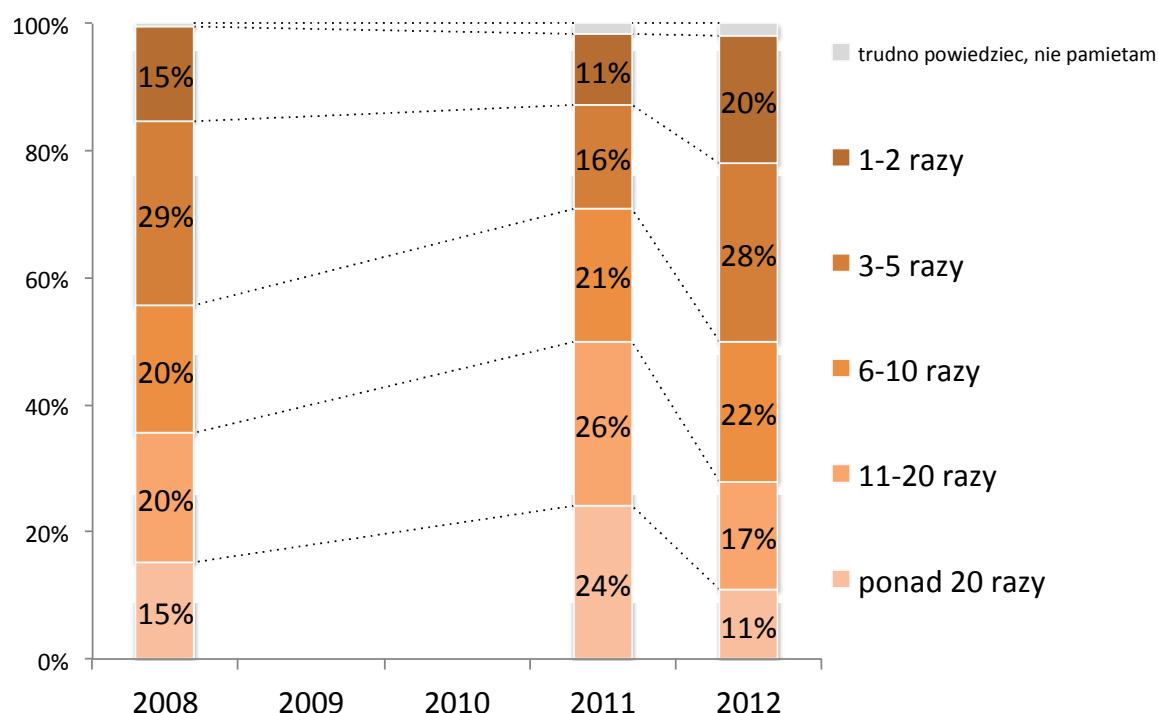
Mimo, że osoby pracujące niezbyt często wybierają się do bibliotek, to stanowią dużą część populacji gmin, gdzie działa PRB, a więc i dużą część użytkowników bibliotek (w 2012 i 2011 roku było ich mniej niż w 2008 roku).

Podsumowując, użytkownicy bibliotek biorących udział w Programie to **coraz częściej osoby młode oraz w wieku przedemerytalnym i emerytalnym**. Zmniejsza się liczba osób aktywnych zawodowo, a właściwie osób w wieku produkcyjnym (bo spada także liczba bezrobotnych). Nie tylko liczba użytkowników jest stała (lub nieco się kurczy), ale **biblioteki uczestniczące w Programie skutecznie przyciągają grupy naturalnie z bibliotek korzystające** – dzieci i młodzież z jednej strony i osoby w średnim wieku i starsze z drugiej. Ci którzy są pomiędzy nimi do bibliotek chodzą coraz rzadziej.

W pozostałych, nie należących do PRB bibliotekach widać dość podobną strukturę użytkowników. Pewna różnica dotyczy jednak osób po 55 roku życia oraz osób na emeryturze lub rencie – ich liczba w bibliotekach nie należących do PRB jest raczej stała niż rośnie.

Intensywność korzystania z bibliotek należących do Programu Rozwoju Bibliotek jest na mniej więcej podobnym poziomie jak w 2008 roku. W poprzednim badaniu, w 2011 zanotowano znaczny wzrost intensywności, szczególnie – liczby odwiedzin. Najnowsze dane raczej tego nie potwierdzają.

Wykres 4. Częstotliwość odwiedzin bibliotek publicznych w gminach, które biorą udział w Programie Rozwoju Bibliotek

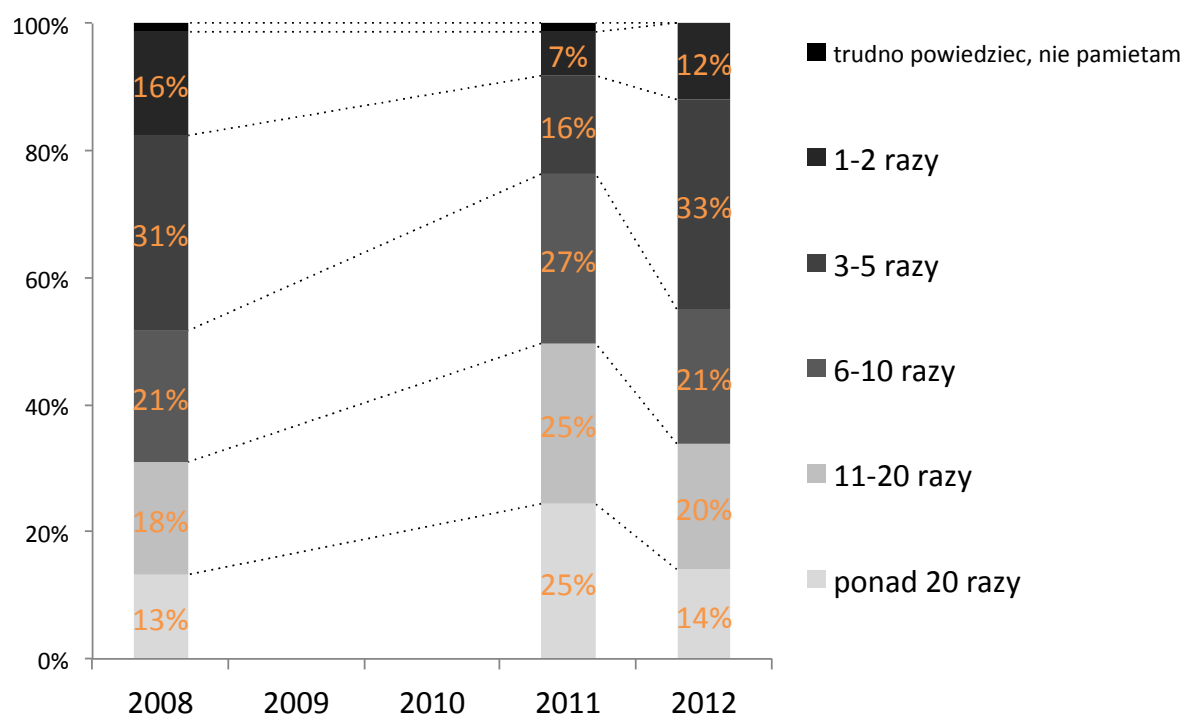
Średnia liczba odwiedzin w bibliotekach biorących udział w PRB to **11.9 odwiedzin** w ciągu 12 miesięcy. W roku 2008 było to 16.2 odwiedzin rocznie. Średnia jest nieco zawyżana przez osoby, które deklarowały, że chodzą do biblioteki 100, 200 czy 300 razy w roku. Mediana liczby odwiedzin wynosiła zarówno w 2008 jak i w 2012 roku 6 odwiedzin rocznie. Oznacza to, że ponad połowa użytkowników biblioteki odwiedza ją przynajmniej raz na dwa miesiące. Najbardziej intensywnych użytkowników, a więc takich, którzy są w bibliotece ponad 20 razy w roku jest 11% - odsetek ten nieco spadł od 2008 roku (wówczas wynosił 15%).

Podobnie jest w gminach, w których PRB nie jest obecne: tu również średnia nieco spadła (z 13.5 odwiedzin do 12.2 odwiedzin rocznie) a mediana utrzymuje się na poziomie 6 odwiedzin (zarówno w 2008 jak i 2012 roku). Odsetek najbardziej regularnych użytkowników jest stabilny - w 2008 roku wynosił 13%, w 2012 – 14%.

Pomiar w roku 2011 pokazywał wyraźny wzrost liczby odwiedzin. Wzrost ten dotyczył nie tylko bibliotek uczestniczących w Programie, w nieco mniejszym stopniu był także widoczny w pozostałych gminach wiejskich i małych miastach. Efekt ten widać było zarówno w średniej liczbie odwiedzin jak i we wzroście mediany liczby odwiedzin (zarówno w gminach PRB jak i nie uczestniczących wyniosła ona między 11 a 12 odwiedzinami rocznie). Nie jest to więc problem kilku przypadkowych badanych, którzy zawyżyli średnie liczby odwiedzin. Zmianę tą można tłumaczyć różnicami metodologicznymi – w 2011 roku badanie zasadniczo dotyczyło wizerunku bibliotek, pytania o częstotliwość korzystania z bibliotek zostały zadane po serii szczegółowych pytań o obraz biblioteki. W roku 2008 i 2012 pytania o częstotliwość zostały zadane bezpośrednio po określeniu czy badany w ogóle korzysta z biblioteki. Być może długa rozmowa o bibliotekach w wywiadach przeprowadzonych w 2011 roku wpłynęła na przeszacowanie liczby wizyt.

Druga interpretacja dotyczy działań FRIS. Kampania wizerunkowa zrealizowana na początku 2010 roku, której towarzyszyły także inne działania, mogła przełożyć się czasowo na większe zainteresowanie mieszkańców bibliotekami. Byłby to jednak efekt dość charakterystyczny: nie zwiększyła się bowiem liczba użytkowników, a ich regularność w odwiedzaniu biblioteki. Jeżeli tak było, należy przyjąć, że efekt ten nie miał długotrwałego charakteru i zmiana ta nie jest widoczna w najnowszym badaniu.

Wykres 5. Częstotliwość odwiedzin bibliotek w gminach, które nie biorą udziału w Programie Rozwoju Bibliotek

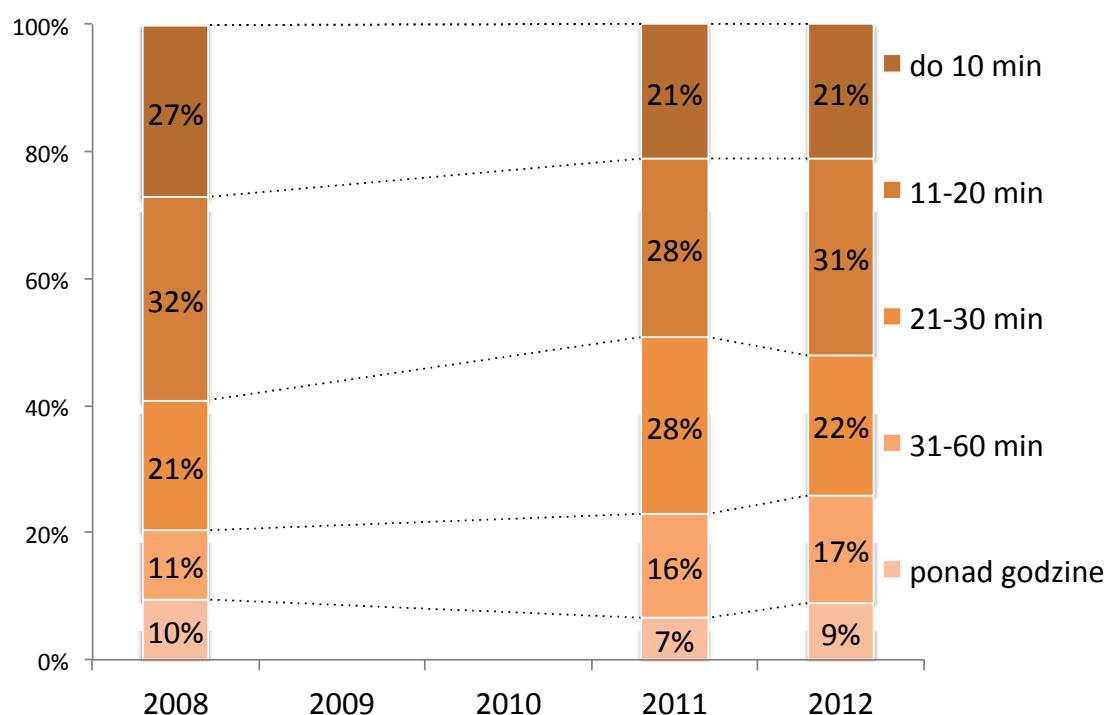

Najbardziej regularnie odwiedzają bibliotekę osoby młode – uczniowie do 18 roku życia odwiedzili ją średnio 17 razy w ciągu roku, a osoby w wieku 19-24 lata - 16 razy (mediana to odpowiednio 7 i 8 wizyt). Sprawia, to że przeciętna liczba wizyt w grupie uczniów i studentów jest dość wysoka (średnia 16, mediana 8) a w pozostałych grupach zawodowych zasadniczo niższa od średniej w populacji.

Wśród osób młodszych (do 34 roku życia) liczba wizyt w bibliotekach biorących udział w PRB spadła w stosunku do 2008 roku. Jednocześnie mieszkańcy starsi niż 34 lata przychodzą do biblioteki nieco częściej lub równie często jak w 2008 roku. Podobnie jest w pozostałych bibliotekach z obszarów wiejskich i małych miast, choć tam spadek liczby wizyt wśród młodszych mieszkańców jest mniejszy.

Jest naturalne, że to osoby młode najregularniej odwiedzają bibliotekę – szkoła zwyczajnie tego od nich wymaga. Nie powinien też dziwić spadek tej częstotliwości odwiedzin – coraz więcej materiałów jest dostępnych online, a coraz więcej osób młodych ma dostęp do internetu także w domu. To zarówno materiały edukacyjne o wysokiej jakości jak i takie, do których można mieć sporo zastrzeżeń. Niezależnie od tego są dostępne szybko i łatwo.

Wykres 6. Długość wizyt w bibliotekach biorących udział w Programie Rozwoju Bibliotek

Przeciętna długość wizyt w bibliotekach biorących udział w PRB w roku 2008, 2011 i 2012 była niemal identyczna - średnio trwają one **33 minuty** (różnice między pomiarami są minimalne, dotyczą kolejnych miejsc po przecinku). Mediana wyniosła 20 minut w roku 2008 i 2012, w roku 2011 była natomiast nieco większa i wynosiła 25 minut

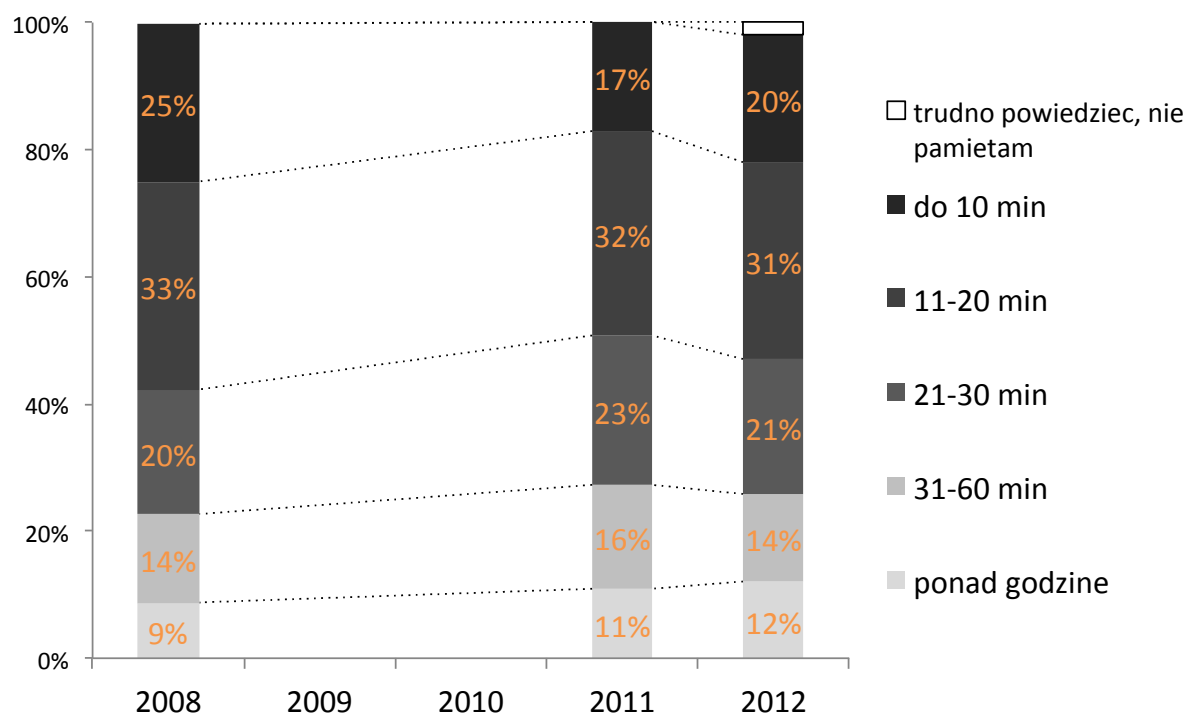
Wzrosła też liczba osób, które spędzają w bibliotece więcej niż 30 minut (z 21% użytkowników do 23% w 2011 roku i 25% w roku 2012).

W pozostałych bibliotekach z małych miast i terenów wiejskich przeciętna długość wizyty jest bardzo podobna. Średnia nieco wzrosła: od 33 minut w 2008 roku, przez 34 minuty w 2011 do 37 minut w roku 2012. Bardziej odporna na wahania mediana wyniosła jednak 20 minut w roku 2008 i 2012 (w roku 2011 podobnie jak w gminach, gdzie jest obecny PRB była nieco wyższa i wyniosła 26 minut). Odsetek osób, które spędzają w bibliotece więcej niż 30 minut także rośnie: przed rozpoczęciem programu wynosił 23%, w 2011 roku 27%, a w roku 2012 26%.

Różnice w czasie spędzanym w bibliotekach między gminami uczestniczącymi w PRB i pozostałymi gminami z potencjalnego zasięgu programu, są więc raczej niewielkie.

W bibliotekach uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek dłuższe są wizyty kobiet niż mężczyzn (średnia wynosi odpowiednio 34 i 30 minut, a mediana 30 i 20 minut). Wiek ma mniejsze znaczenie, tylko najmłodsi mieszkańcy, mający 13 do 18 lat spędzają w bibliotece wyraźnie więcej czasu (średnio 40 minut, mediana wynosi 30 minut). Poza tym, im mieszkańcy starsi, tym ich wizyty są krótsze, ale różnice są już tutaj mniejsze.

Wykres 7. Długość wizyt w bibliotekach z terenów wiejskich i małych miast, nie uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek

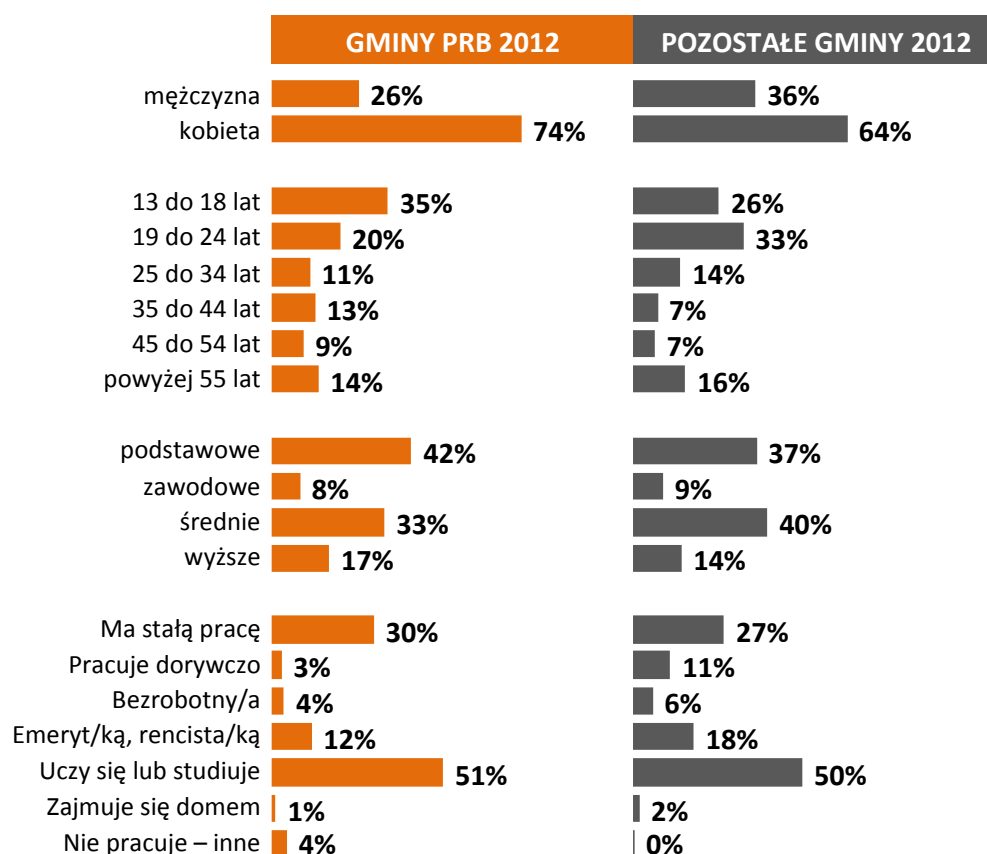
Wiedza na temat profilu użytkowników biblioteki, przeciętnej liczby wizyt oraz przeciętnej długości wizyt pozwala oszacować jak dużo czasu w skali 12 miesięcy spędzają mieszkańcy w bibliotece. W bibliotekach uczestniczących w Programie przeciętny

użytkownik spędza 6 godzin i 30 minut rocznie, podczas gdy w bibliotekach, które w programie nie uczestniczą użytkownicy przeciętnie przebywają 7 godzin i 23 minuty.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę odsetek osób, które w ogóle biblioteki odwiedzają (28%) oraz liczbę mieszkańców w wieku 13 lat i więcej to można szacować, że mieszkańcy przebywają w bibliotekach, które biorą udział w PRB, w sumie około 8 858 866 godzin rocznie. Oczywiście jest to jedynie szacunek oparty na danych, które obarczone są błędami losowymi.

Wracając do postawionego wcześniej pytania: kogo najłatwiej spotkać w bibliotece? Oprócz informacji o uczęszczaniu do biblioteki można wziąć pod uwagę właśnie przeciętną liczbę i długość wizyt. Jaki jest więc udział w tych 8 mln godzin różnych grup demograficzno – społecznych?

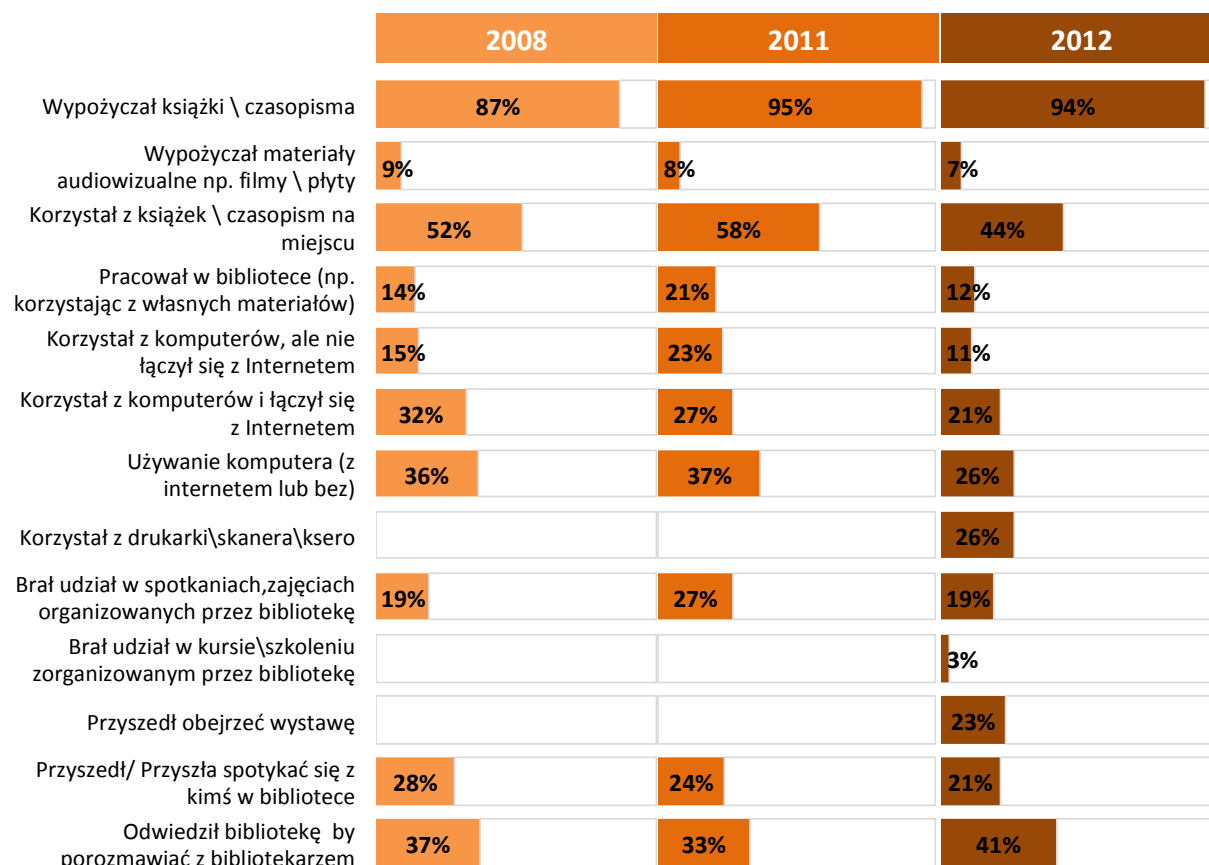
Wykres 8. Oszacowanie proporcji czasu spędzanego w bibliotekach w grupach demograficzno - społecznych.

Dzięki takiemu oszacowaniu widać, że aż $\frac{3}{4}$ czasu w bibliotece „zajmują” kobiety. Biblioteki w gminach PRB są bardziej zfeminizowane niż te w pozostałych gminach wiejskich i małych miastach. Użytkownik spotkany w bibliotece w połowie przypadków to uczeń lub student, w jednej trzeciej nie skończył 18 lat (w bibliotekach nie biorących udziału w PRB w co czwartym przypadku).

2. Czynności wykonywane w bibliotece

Wykres 9. Czynności wykonywane w bibliotekach uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek

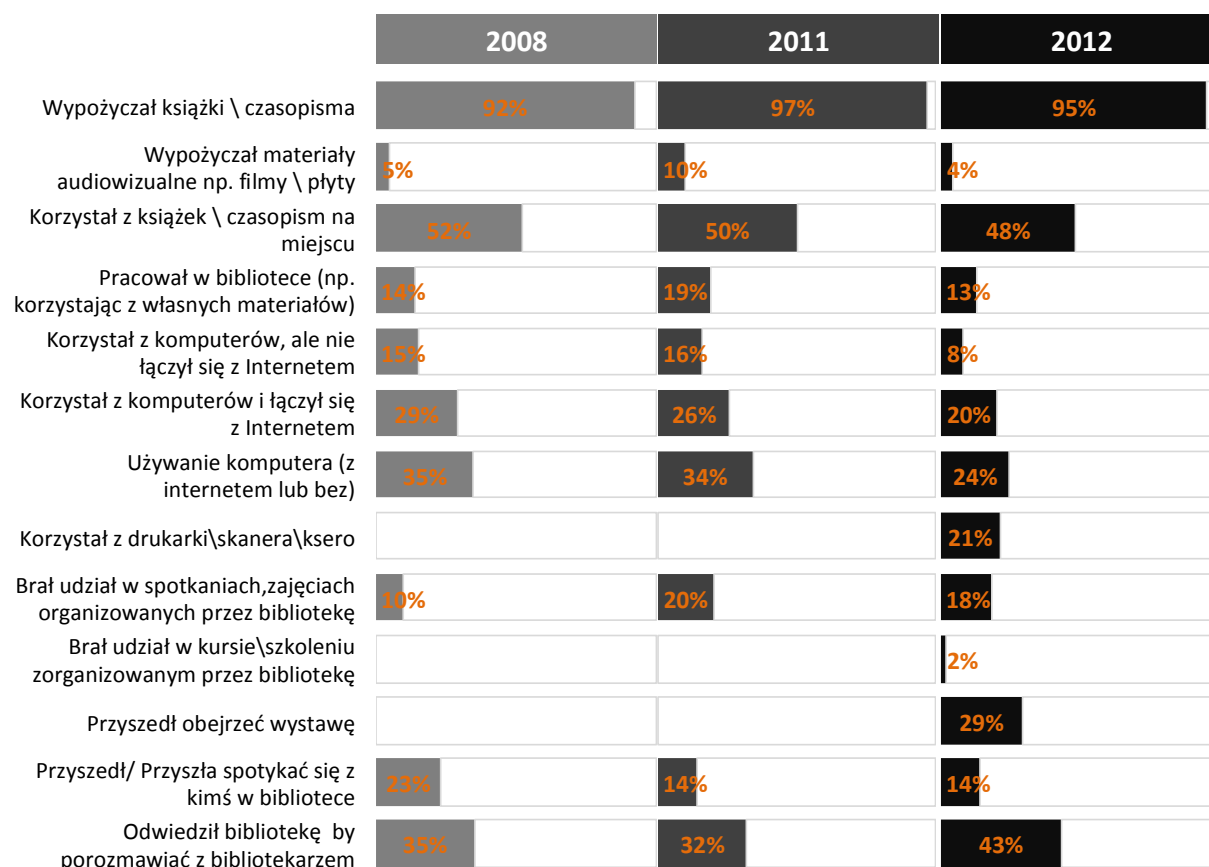
Najczęściej wykonywane w bibliotekach czynności związane są z jej tradycyjną rolą. W bibliotekach uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek, podobnie jak w 2008 roku niemal wszyscy badani **wypożyczali** po prostu w bibliotece książki lub czasopisma (94%, wzrost o 5 punktów procentowych w stosunku do 2008 roku). Dla niemal co piątego użytkownika biblioteki uczestniczącej w Programie (dokładnie dla 22%) wypożyczanie książek to jedyna czynność, którą robią w bibliotece. Wskaźnik ten jest nieco niższy niż w pozostałych bibliotekach ze wsi i małych miast (wynosi tam 24%).

Wielokrotnie rzadziej czytelnicy **wypożyczają inne media (filmy, nagrania)** – to 7% użytkowników. Niemal połowa czytelników bibliotek **korzysta także z jej zasobów książkowych i prasy** na miejscu, przy czym odsetek ten nieco spadł w stosunku do 2008 roku - obecnie wynosi 44%, 4 lata wcześniej było to 52% użytkowników. Jednak w

2011 był na wyższym poziomie 58%, trend ten nie jest więc jednoznaczny. Mniej więcej co dziesiąty (12%) użytkownik **pracuje w bibliotece korzystając z własnych materiałów**. Jest to bardzo podobny odsetek do wyników badania z 2008 roku (wówczas wynosi 14%), ale spadł w stosunku do badania z 2011 roku. Tu również można uznać, że pracuje w ten sposób w bibliotece co ósmy – co piąty czytelnik, i liczba ta podlega po prostu pewnym wahaniom.

Te same trendy (zmiany między 2008 rokiem i 2012 oraz wychylenie wskaźników w 2011 roku) widać także wśród użytkowników bibliotek nie uczestniczących w PRB. Wydaje się więc, że kanoniczne funkcje bibliotek nie zamierają i nie są wypierane przez nowe aktywności bibliotek związane z Programem.

Wykres 10. Czynności wykonywane w bibliotekach NIE uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek

Komputery są ważną częścią oferty biblioteki – 11% użytkowników bibliotek **korzysta z komputerów bez łączenia się z internetem**, a 21% korzysta z **komputerów i łączy się z internetem**. O czynności te pytaliśmy oddzielnie, więc niektórzy badani deklarowali wykonywanie obu tych czynności, niektórzy tylko jednej z nich. W sumie jedną z tych odpowiedzi zaznaczyło 26% badanych i tak można szacować odsetek użytkowników **korzystających z komputerów**. To wyraźnie mniej niż w 2008 roku, wtedy ten łączny odsetek wynosił 36%. Podobna była liczba użytkowników komputerów

w 2011 rok – 37%, a więc ponownie nie widać jednokierunkowej zmiany. Korzystanie z komputerów albo spada albo jest stabilne i podlega tylko okresowym wahaniom. Na korzyść tej drugiej hipotezy przemawia fakt, że zmiany są podobne w gminach, gdzie PRB nie jest obecne – tam również odsetki z 2008 i 2011 są podobne (odpowiednio 25% i 24%), a w 2012 użytkowanie komputerów spadło do 24%.

Co czwarty użytkownik bibliotek PRB (dokładnie 26%) korzystał także z **urządzeń peryferyjnych takich jak drukarka i skaner**. W gminach, gdzie PRB nie działa deklaruje to co piąta osoba (21%).

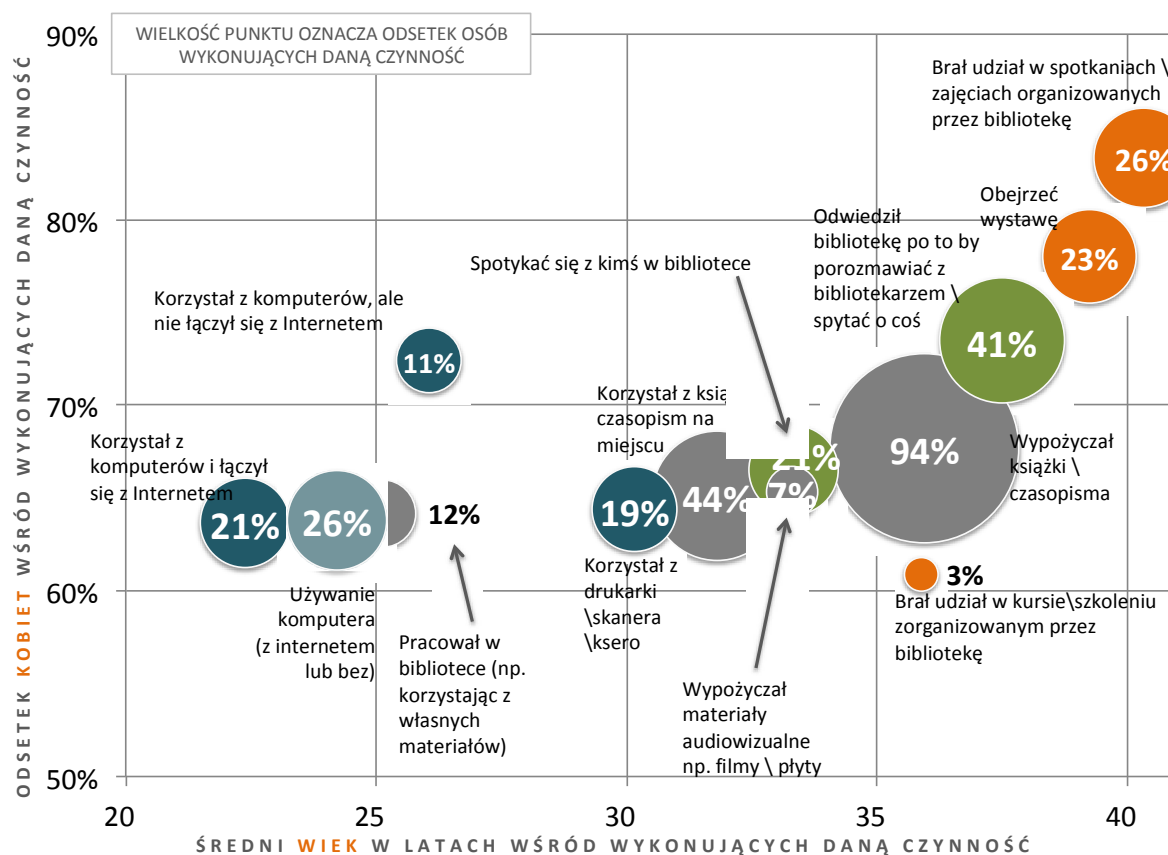
Co ciekawe dość często badani nie deklarują, że korzystali z komputerów w bibliotece, ale korzystali z urządzeń peryferyjnych. Jeżeli więc weźmiemy pod uwagę łącznie osoby, które: (*)korzystały z komputera, ale nie łączyły się z internetem, (**)korzystały z komputera i łączyły się z internetem (***)korzystały z urządzeń peryferyjnych w bibliotece, to okaże się, że jedną z tych **czynności możliwych dzięki sprzętowi komputerowemu** wykonywało aż 38% badanych w bibliotekach PRB i 34% w pozostałych bibliotekach ze wsi i małych miast. Być może spadek liczby użytkowników komputerów wynika właśnie z dodania odpowiedzi o korzystaniu z urządzeń peryferyjnych – kiedy nie było takiej możliwości badani wybierali odpowiedzi mówiące o korzystaniu z komputera. Jeżeli by tak było to **odsetek użytkowników korzystających z komputerów nie spada, jest raczej stabilny** (z lekką tendencją rosnącą w gminach PRB i lekkimi spadkami w pozostałych małych gminach).

Mieszkańcy odwiedzają biblioteki należące do PRB nie tylko w związku z komputerami czy książkami. **Spotykają się tam** po prostu z **innymi** (21%, wzrost w stosunku do 2008 roku) albo z bibliotekarką, która okazuje się coraz ważniejszą postacią zarówno w gminach do PRB należących jak i pozostałych. W gminach PRB 41% użytkowników biblioteki mówi, że **odwiedzili bibliotekę, by porozmawiać z bibliotekarką** lub bibliotekarzem i jest to więcej niż w 2008 roku.

Wreszcie w bibliotece mają miejsce różne wydarzenia – co prawda tylko 3% badanych brało udział w **szkoleniu, albo kursie organizowanym przez bibliotekę** uczestniczącą w PRB (2% w pozostałych bibliotekach), ale już 19% brało udział w **spotkaniach i zajęciach organizowanych przez bibliotekę**. Jest to podobny odsetek jak w 2008 roku i jest to mniej niż w 2011 roku, co powtarza już obserwowany wcześniej schemat i jest argumentem za tezą o stabilności wyników z pewnymi okresowymi wahaniami. Ciekawe jednak, że choć w 2008 roku biblioteki nie uczestniczące obecnie w PRB organizowały takie spotkania rzadziej niż biblioteki PRB, to różnica ta zaciera się. Być może biblioteki nie biorące udziału w Programie również podpatrują, co dzieje się w sąsiednich placówkach.

Najpopularniejsze są jednak **wystawy w bibliotekach**, widziało je 23% użytkowników, choć one naturalnie mają większą publiczność, nie wymagają specjalnej wizyty w bibliotece, ale można je zobaczyć „przy okazji”.

Wykres 11. Demografia wykonujących różne czynności w bibliotekach, które biorą udział w Programie Rozwoju Bibliotek

Biblioteka ma nieco różne funkcje dla różnych użytkowników. Czynności związane z komputerem (ale nie skanowanie i drukowanie) są domeną raczej młodszych użytkowników, przy czym kobiety częściej robią coś na komputerze, co nie jest korzystaniem z internetu. Również osoby pracujące w bibliotece są stosunkowo młode. Czynności, które są najbardziej uniwersalne to oczywiście wypożyczanie książek a także materiałów multimedialnych. To także korzystanie z zasobów podręcznych czytelników i czasopism w bibliotece oraz spotkania w bibliotece z innymi. Przeciętnie starsze są osoby, które odwiedzają bibliotekę, by porozmawiać z bibliotekarzem (właściwie bibliotekarką) a także biorą udział w zajęciach organizowanych przez bibliotekę. To nieco starsze osoby zwracają także uwagę na wystawy w bibliotece. Czynności wykonywane przez osoby starsze niż przeciętna są też najbardziej sfeminizowane – dorośli, starsi mężczyźni są w bibliotece bowiem bardzo rzadkimi gośćmi.

Osoby, które zadeklarowały, że będąc w bibliotece korzystały z komputera, zostały również zapytane jakie czynności przy nim wykonywały. Niemal wszystkie czynności były wskazywane częściej niż w 2008 roku, a wiele także częściej niż w roku 2011.

Użytkownicy w 2008 roku wybierali przeciętnie 3,4 czynności z listy (liczącej 21 pozycji), w roku 2011- średnio 5,2 czynności. W roku 2012 lista możliwych odpowiedzi zmieniła się w kilku znaczących miejscach, jeżeli jednak porównamy tylko powtarzające się możliwości, to badani zaznaczali przeciętnie 5,4 czynności. Liczba przeciętnie wybieranych czynności rośnie także w pozostałych gminach wiejskich, ale nieco wolniej – w 2008 roku ich mieszkańcy wskazywali przeciętnie 3,3 odpowiedzi, w 2011 – 4,7 odpowiedzi a w najnowszym badaniu 5,2 z możliwych odpowiedzi. Taki prosty indeks korzystania z komputera pokazuje więc większe ich wykorzystanie w bibliotekach korzystających ze wsparcia Programu Rozwoju Bibliotek.

Tabela 1. Czynności wykonywane na komputerach w bibliotekach biorących udział w Programie Rozwoju Bibliotek

Uwaga: 100% = wszyscy użytkownicy komputerów	2008	2011	2012	Różnica 2012 – 2008
Przeglądał strony WWW	77%	66%	82%	5%
Korzystał z wyszukiwarki typu Google	65%	75%	82%	17%
Drukował coś	40%	51%	54%	14%
Korzystał z portali społecznościowych (nasza klasa, facebook, i inne)	b.d.	b.d.	53%	
Pisał i formatowałam dokument w edytorze tekstu (np. MS Word)	28%	50%	48%	20%
Korzystał ze swojego pendriva\dysku przenośnego	b.d.	b.d.	44%	
Wysyłał e-maila	25%	42%	42%	17%
Wyszukiwał książki w elektronicznych katalogach bibliotecznych	29%	45%	42%	13%
Tworzył prezentację w programie do tworzenia pokazu slajdów (np. MS Power Point)	b.d.	b.d.	32%	
Pokazywał dzieciom, jak coś robić na komputerze	10%	22%	27%	17%
Pokazywał dorosłym, jak coś robić na komputerze	7%	25%	26%	19%
Skanował coś	b.d.	b.d.	25%	
Odtwarzał płytę DVD\CD	13%	23%	24%	11%
Używał Gadu-Gadu, lub innego podobnego komunikatora	6%	26%	21%	15%
Podłączał urządzenie zewnętrzne do komputera (np. drukarkę, skaner, projektor)	5%	21%	20%	15%
Tworzył tabelę w arkuszu kalkulacyjnym (np. MS Excel)	12%	17%	19%	7%
Grał w grę na komputerze	10%	14%	17%	7%
Komentował artykuły, wpisy na blogach itp	b.d.	b.d.	16%	
Tworzył stronę WWW	0%	7%	11%	11%
Nagrywał płytę CD\DVD	4%	11%	10%	6%
Korzystał z programu do obróbki materiałów audio, video, programów graficznych	b.d.	b.d.	7%	

Uwaga: 100% = wszyscy użytkownicy komputerów	2008	2011	2012	Różnica 2012 – 2008
Rozmawiał z kimś na czacie			7%	
Pisał bloga	0%	6%	7%	7%
Instalował nowy program	2%	8%	5%	3%
Używał Skypa, lub innego programu do rozmów telefonicznych przez Internet	1%	8%	3%	2%

Najpopularniejsze czynności wykonywane w bibliotekach to oczywiście **przeglądanie stron WWW** (82%, o 5p.% więcej niż w 2008 roku) oraz **korzystanie z wyszukiwarki takiej jak Google** (82%). Korzystanie z wyszukiwarek jest coraz częstsze i rośnie w każdym kolejnym badaniu o kilka punktów procentowych – w 2012 roku używało ich o 17p.% więcej użytkowników komputerów w bibliotekach biorących udział w PRB. Obie te czynności są jeszcze częściej, niemal powszechnie wykonywane przez najmłodszych użytkowników komputerów (98% osób w wieku 13-18 lat przegląda strony WWW, a 97% korzysta z wyszukiwarki), a najrzadziej przez osoby w wieku 35-44 lata (mniej więcej połowa robi każdą z tych rzeczy).

Wiele czynności wykonywanych w bibliotece dzięki internetowi to **komunikacja**: za pomocą **maila** (aż 42% użytkowników, a 20 punktów procentowych więcej niż w 2008 roku ale na takim samym poziomie jak w 2011 roku; poza PRB wykorzystywana częściej bo przez 60% użytkowników komputerów) oraz za pomocą **komunikatorów tekstowych** (21%, trzykrotnie więcej niż w 2008 roku i nieco mniej niż w 2011 roku; poza PRB tylko 14% użytkowników korzysta z takich narzędzi) i **głosowych** (tylko 3%, w 2008 roku wybierał tą odpowiedź 1% badanych, ale w 2011 było to 8%; poza PRB używa ich 8%). Gdzieś pomiędzy specjalnymi aplikacjami do komunikacji są **czaty** na stronach internetowych – korzysta z nich 7% użytkowników komputerowych z bibliotek PRB i porównywalny odsetek (10%) z pozostałych wsi i małych miast.

Z maila najczęściej korzystają osoby młode w wieku 13-18 lat (50%) i 25-34 lata (47%), podobnie z komunikatorów tekstowych (używa ich 29% osób do 24 roku życia).

Z komunikacją związane są także **portale społecznościowe** – do korzystania z nich przyznaje się ponad połę (53%) użytkowników bibliotek biorących udział w PRB i 50% użytkowników pozostałych bibliotek z terenów wiejskich i małych miast. Są szczególnie popularne wśród młodzieży do 18 roku życia (korzysta z nich 70%, a więc więcej niż z maila i komunikatorów), ale także przez osoby w wieku 25-34 lata (57%).

Rzadkie wydają się być sytuacje, w których użytkownicy bibliotek tworzą treści i umieszczają je w internecie: 7% pisało w bibliotece **bloga** (w 2008 nie było ani jednej takiej osoby, a w 2011 było to 6% użytkowników; poza PRB do pisania bloga przyznaje się 6% użytkowników komputerów). Nieliczni (11%) deklarują, że **tworzyli**

stronę WWW, co ciekawe odsetek ten rośnie od 2008 roku – wówczas w gminach, których biblioteki miały przystąpić do PRB nikt o tym nie wspominał, w 2011 roku było to 7% użytkowników komputerów w bibliotece. W pozostałych bibliotekach liczba osób, twierdzących, że tworzy strony WWW jest nieco mniejsza (5% w 2012 roku).

Najpopularniejszą formą samodzielnego tworzenia treści jest **komentowanie**, czy to wpisów na blogach, czy artykułów prasowych (16% w gminach, gdzie działa PRB i 14% w pozostałych gminach wiejskich i małych miastach).

Coraz więcej użytkowników komputerów wykorzystuje je do **grania** – w 2008 roku deklarowało to 10% badanych, w roku 2011 14% a w najnowszym badaniu 17%. Choć w gminach, gdzie PRB nie jest obecne, podobny odsetek gra na komputerach w bibliotece (14%), to dynamika jest tam nieco inna – w 2008 roku deklarowało to 18% badanych, a w roku 2011 tylko 10%.

Tabela 2. Czynności wykonywane na komputerach w bibliotekach nie biorących udziału w Programie Rozwoju Bibliotek

Użytkownicy komputerów w bibliotekach nie uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek	2008	2011	2012	Różnica 2012 – 2008
Przeglądał strony WWW	68%	74%	80%	12%
Korzystał z wyszukiwarki typu Google	57%	69%	79%	22%
Drukował coś	33%	49%	51%	18%
Korzystał z portali społecznościowych (nasza klasa, facebook, i inne)	b.d.	b.d.	50%	
Pisał i formatowałam dokument w edytorze tekstu (np. MS Word)	30%	44%	38%	8%
Korzystał ze swojego pendriva\dysku przenośnego	b.d.	b.d.	43%	
Wysyłał e-maila	26%	46%	60%	34%
Wyszukiwał książki w elektronicznych katalogach bibliotecznych	26%	65%	59%	33%
Tworzył prezentację w programie do tworzenia pokazu slajdów (np. MS Power Point)	b.d.	b.d.	22%	
Pokazywał dzieciom, jak coś robić na komputerze	12%	10%	21%	9%
Pokazywał dorosłym, jak coś robić na komputerze	8%	22%	22%	14%
Skanował coś	b.d.	b.d.	25%	
Odtwarzał płytę DVD\CD	9%	14%	14%	5%
Używał Gadu-Gadu, lub innego podobnego komunikatora	6%	11%	14%	8%
Podłączał urządzenie zewnętrzne do komputera (np. drukarkę, skaner, projektor)	8%	19%	9%	1%
Tworzył tabelę w arkuszu kalkulacyjnym (np. MS Excel)	11%	11%	21%	10%
Grał w grę na komputerze	18%	10%	16%	-2%
Komentował artykuły, wpisy na blogach itp	b.d.	b.d.	14%	
Tworzył stronę WWW	1%	3%	5%	4%

Użytkownicy komputerów w bibliotekach nie uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek	2008	2011	2012	Różnica 2012 – 2008
Nagrywał płytę CD\DVD	8%	12%	8%	0%
Korzystał z programu do obróbki materiałów audio, video, programów graficznych	b.d.	b.d.	12%	
Rozmawiał z kimś na czacie	b.d.	b.d.	10%	
Pisał bloga	3%	3%	6%	3%
Instalował nowy program	1%	4%	8%	7%
Używał Skypa, lub innego programu do rozmów telefonicznych przez Internet	1%	3%	8%	7%

Niektóre zastosowania komputerów nie są związane z internetem. Przede wszystkim mowa o korzystaniu z oprogramowania na komputerach: **edytorów tekstu** używa co drugi użytkownik komputerów z bibliotek biorących udział w PRB (dokładnie 48%, jest to podobny odsetek do wyniku z 2011 roku i wyższy o 20 punktów% w stosunku do 2008 roku; poza obszarem działania PRB z edytorów tekstu korzystało 38% użytkowników komputerów). Z programów do **przygotowania prezentacji** korzysta 32% użytkowników z gmin gdzie działa PRB i 22% z pozostałych gmin, a **arkuszy kalkulacyjnych** 19% (w roku 2008 było to 12% badanych; w gminach gdzie PRB nie jest obecne wynosi w tej chwili 21%). Jeszcze mniej popularne są programy do **edycji materiałów audio, wideo czy grafiki** – korzysta z nich 7% użytkowników komputerów (12% w bibliotekach nie biorących udziału w programie).

Sprzęt w bibliotece to nie tylko komputery, ale także urządzenia peryferyjne: 54% użytkowników komputerów w bibliotekach w PRB **drukowało** z nich (jest to o 14p.% więcej niż przed rozpoczęciem się Programu) a 25% **skanowało**. Niemal połowa (44%) używała w własnych **dysków przenośnych lub napędów USB**, a 20% podłączało jakieś **urządzenia zewnętrzne, np. drukarkę, skaner czy projektor** (i jest to 4-krotnie więcej niż w 2008 roku). Poza podłączaniem urządzeń zewnętrznych nie ma różnic między bibliotekami uczestniczącymi w PRB i pozostałymi bibliotekami ze wsi i małych miast. Zewnętrzne urządzenia, są natomiast wymieniane dwukrotnie częściej w gminach, gdzie PRB jest obecne.

Wpływ PRB związany ze sprzętem widać także w odtwarzaniu płyt CD / DVD oraz ich nagrywaniu. Odsetek **odtwarzających płyty CD / DVD** w bibliotekach Programu wzrósł z 13% w 2008 roku, przez 23% w 2011 roku do 24% w roku 2012. W bibliotekach, które w PRB nie uczestniczą odtwarzało multimedia odpowiednio 9%, 14% i 14% - wzrost jest więc mniejszy. **Nagrywanie płyt** jest za mniej więcej równie częste – odsetek deklarujących że nagrywało płyty wzrósł z 4% do 10% w bibliotekach Programu i utrzymał się na poziomie 8% w pozostałych bibliotekach z małych miejscowości.

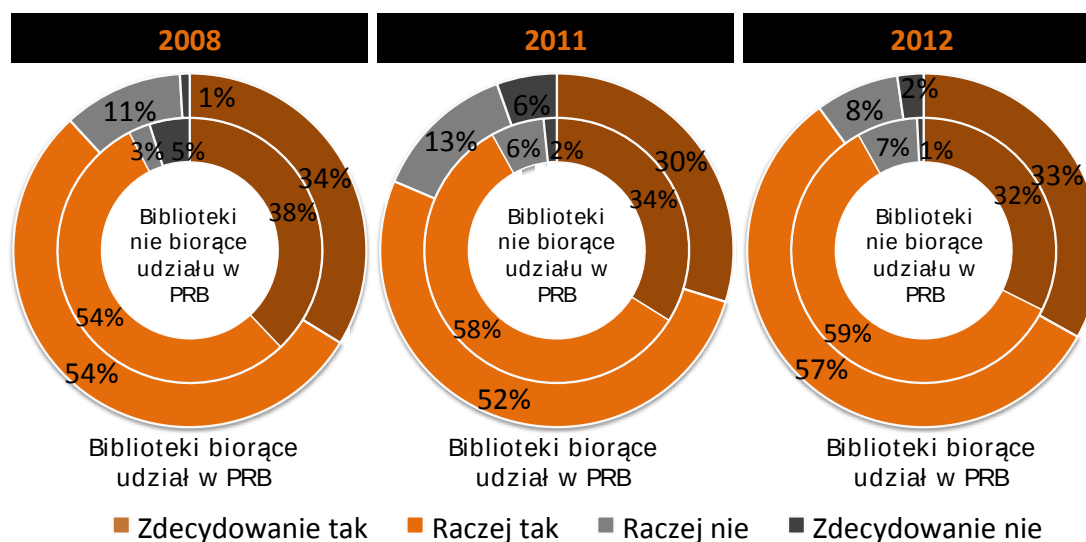
Dość wyraźnie - z 29% do 42% wzrósł odsetek czytelników, którzy przeglądali w bibliotekach Programu **elektroniczne katalogi bibliotek**. Podobnie jest w pozostałych bibliotekach – odsetek wzrósł z 26% do 59%. Nie jest to więc wpływ Programu, raczej wynik komputeryzacji obsługi czytelników we wszystkich bibliotekach.

Wyraźnie większy jest także odsetek osób, które deklarują, że **pokazują innym jak zrobić coś na komputerze**. W roku 2008 w gminach, gdzie później pojawił się PRB 10% użytkowników komputerów deklarowało, że pomagało **dzieciom**, a 7% że pomagało **dorosłym**. W roku 2012 o pomocy dzieciom mówiło 27% użytkowników, a o pomocy dorosłym 26%. Również w bibliotekach nie uczestniczących w PRB widać wzrost, ale nie jest on tak wyraźny (pomaganie dzieciom: z 12% do 21%, pomaganie dorosłym z 8% do 22%).

3. Satysfakcja z działania i oferty bibliotek

Ocena działania bibliotek wydaje się być stosunkowo dobra. Na pytanie *Czy biblioteka zaspokaja Twoje potrzeby* jedna trzecia osób odwiedzających biblioteki PRB odpowiada, że **zdecydowanie tak** a kolejne 57%, że **raczej tak**. Jedynie 8%, uważa, że biblioteka **raczej nie zaspokaja potrzeb**, a tylko 2%, że **zdecydowanie** tego nie robi. W sumie więc 92% badanych uważa, że biblioteka zaspokaja ich potrzeby. Liczba ta jest w gminach uczestniczących w PRB taka sama jak w 2008 i 2011 roku.

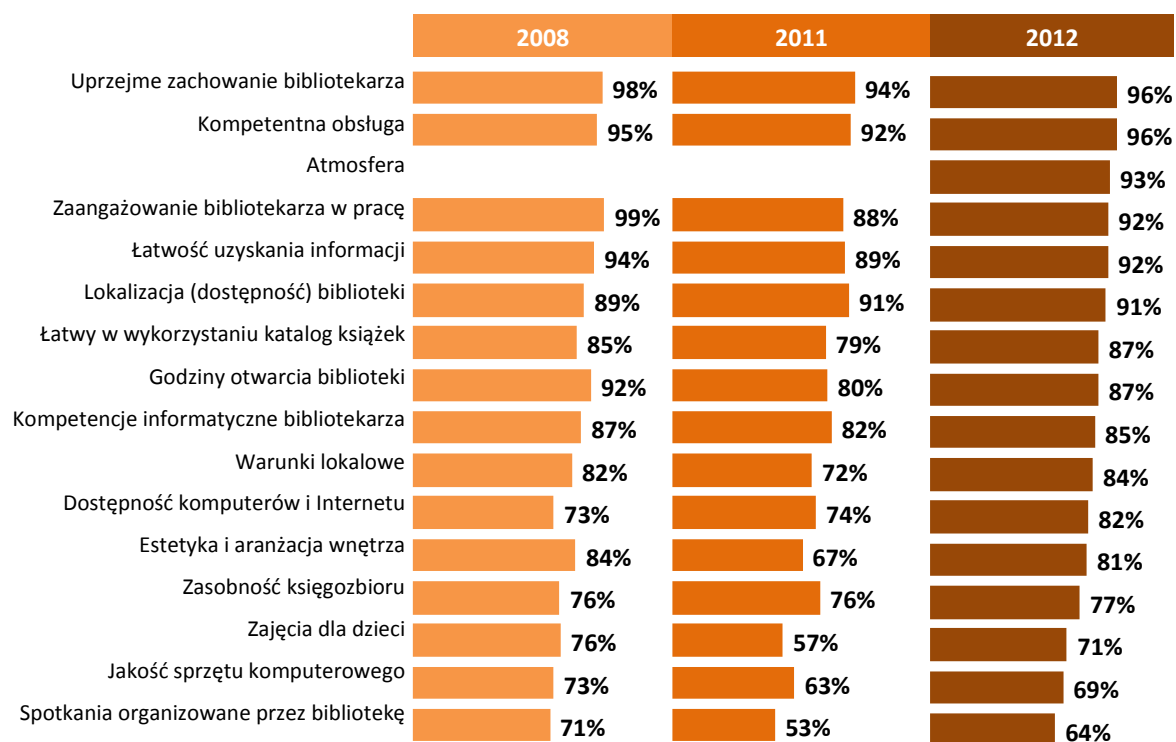
Wykres 12. Satysfakcja z bibliotek. Czy biblioteka zaspokaja Twoje potrzeby?

Wśród użytkowników bibliotek nie uczestniczących w Programie ten odsetek jest nieco mniejszy: w roku 2008 wynosił 88%, w 2012 – 89%. Jedynie w roku 2011 zanotowany został spadek do 81%.

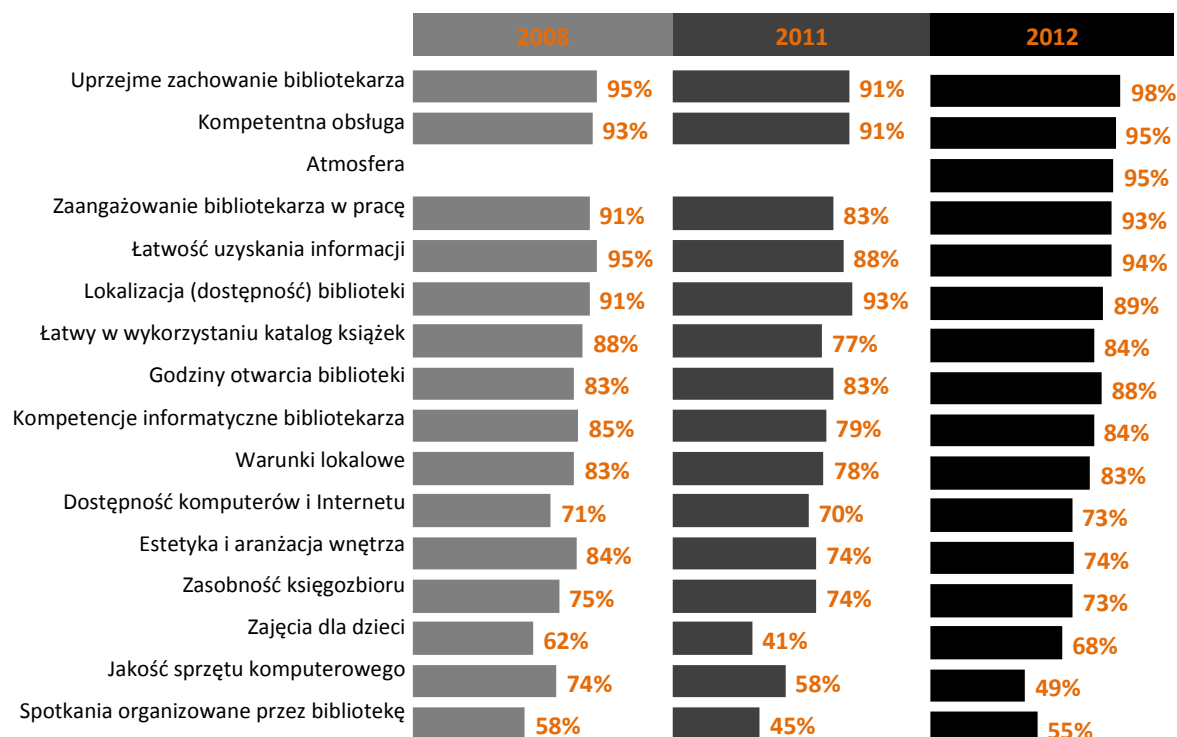
Podobną tendencję widać również w szczegółowych pytaniach dotyczących zadowolenia z różnych aspektów działalności biblioteki. Oceny działalności bibliotek są bardzo wysokie - większość aspektów biblioteki jest oceniana pozytywnie przez więcej niż 70-80% badanych. Większość aspektów została oceniona we wszystkich pomiarach podobnie, ale widać także pewne interesujące zmiany w czasie. Satysfakcja z działania bibliotek na większości wymiarów jest również niezależna od tego, czy gmina bierze czy nie udział w Programie Rozwoju Bibliotek.

Wykres 13. Ocena satysfakcji z różnych aspektów działalności bibliotek. Suma ocen pozytywnych. Użytkownicy bibliotek uczestniczących w PRB, pominięto braki odpowiedzi.

Najlepiej ocenione są aspekty bibliotek związane z osobą bibliotekarki, która na podstawie tych odpowiedzi może zostać uznana za najmocniejszą stronę biblioteki. Wysoko oceniono **uprzejme zachowanie bibliotekarza** (96% pozytywnych odpowiedzi) i **kompetentną obsługę** (96%). Elementy te równie wysoko lub nieznacznie wyżej były jednak ocenione w 2008 roku. W tych aspektach nie ma też różnicy między bibliotekami uczestniczącymi w PRB i pozostałymi.

Wykres 14. Ocena satysfakcji z różnych aspektów działalności bibliotek. Suma ocen pozytywnych. Użytkownicy bibliotek NIE uczestniczących w PRB. Pominęto braki odpowiedzi.

Bardziej wyraźna jest spadająca ocena **zaangażowania bibliotekarzy w pracę**. W roku 2008 pozytywnie wyrażało się o niej 99% badanych, w tej chwili jest to 92% - to wysoki odsetek, ale jednak nieco niższy. Równie dobrze oceniona została związana z osobą bibliotekarza łatwość uzyskania informacji – wyraża się o niej pozytywnie 92% użytkowników bibliotek PRB. Wahania tego wskaźnika są dość niewielkie między pomiarami, nie różnią się też specjalnie między bibliotekami uczestniczącymi nie w Programie. Wysokie oceny personelu biblioteki nie mają raczej wiele wspólnego z PRB.

Z wyszukiwaniem informacji związana jest także ocena **łatwości wykorzystania katalogu książek**. W roku 2008 i 2012 była na dość wysokim poziomie (niezależnie do tego czy gmina uczestniczyła czy nie w Programie), ale w 2012 widać było pewien – jak się wydaje przypadkowy – spadek zadowolonych z katalogów czytelników.

Nieco słabiej – ale tylko w porównaniu do uprzednio omówionych wymiarów, mowa bowiem cały czas o bardzo wysokich ocenach – wypadają elementy związane z infrastrukturą bibliotek. Najlepiej z nich oceniona jest sama **dostępność biblioteki** (w sensie jej lokalizacji) – 91% użytkowników bibliotek PRB ocenia ją pozytywnie, ale podobnie było w 2008 i 2011 roku, zbliżone są także wyniki w bibliotekach nie uczestniczących w Programie. Spada natomiast zadowolenie z **godzin otwarcia bibliotek** (87% w 2012 w stosunku do 92% w 2008 roku). Tymczasem w gminach nie

biorących udziału w PRB zadowolenie z godzin dostępności biblioteki wzrosło i zrównało się z bibliotekami PRB (wcześniej było o kilka punktów procentowych niższe).

Pozytywne oceny **warunków lokalowych** biblioteki utrzymują się na poziomie 82-82% niezależnie od tego, czy uczestniczą one w Programie. Wskaźnik znacząco spadł tylko w 2011 roku (do 72% w bibliotekach PRB i 78% w pozostałych bibliotekach). Udało się jednak ten negatywny trend zatrzymać. Ocena **estetyki i aranżacji wnętrza** bibliotek PRB wydaje się być na tym samym poziomie w roku 2012 i w 2008 roku. Jeżeli jednak spojrzymy na biblioteki nie należące do PRB to widać spadek oceny tego elementu aż o 9p.%. Pamiętając, że biblioteki, które biorą udział w Programie i pozostałe, w większości aspektów są bardzo podobne, można uznać, że biblioteki PRB obroniły się przed spadkiem zadowolenia z estetyki wnętrza, co nie udało się bibliotekom bez wsparcia PRB. Tu również widać, że badani w 2011 byli dla bibliotek bardziej surowi i że udało się ten trend zatrzymać.

Bardzo wysoko jest także oceniana panująca w bibliotece **atmosfera** (93%) – ponownie, nie ma na to większego wpływu uczestnictwo w PRB. Gorzej – w kontekście ocen innych elementów – oceniany jest księgozbiór bibliotek. Jest z niego zadowolonych 77% użytkowników bibliotek. Tu również nie ma znaczenie czy biblioteka uczestniczy w PRB, nie widać także znaczącej zmiany w czasie.

Wyraźne zmiany widać w ocenie kwestii związanych z komputerami w bibliotece i są to zmiany na lepsze. Z **dostępności sprzętu komputerowego** w bibliotekach PRB zadowolonych jest 82% badanych i odsetek ten wzrósł z 73% w 2008 roku. Tymczasem w bibliotekach nie uczestniczących w PRB zadowolenie z dostępności sprzętu pozostaje właśnie na poziomie 70-73%, a więc na takim jak w bibliotekach PRB, zanim jeszcze przystąpiły do Programu. Nieco bardziej skomplikowana jest ocena **jakości sprzętu komputerowego**. Dobrze ocenia go 69% użytkowników bibliotek PRB i jest to o 4p.% mniej niż w 2008 roku. Jednak w gminach, które nie uczestniczą w Programie w latach 2008 – 2012 odsetek zadowolonych z jakości sprzętu spadł z 74% do 49%. Przed rozpoczęciem programu różnic nie było, w tej chwili są bardzo wyraźne.

Z **kompetencji informatycznych bibliotekarek** zadowolonych jest 85% użytkowników bibliotek PRB i odsetek ani nie rośnie, ani nie różni się od odpowiedniego wskaźnika w gminach, gdzie PRB nie jest obecne.

Elementy związane z aktywnością biblioteki są oceniane relatywnie słabo. **Spotkania organizowane przez bibliotekę** podobają się jedynie 71% użytkowników bibliotek ORB, a **zajęcia dla dzieci** tylko 64%. W obu przypadkach ocena ta spadła o 6 p.% w stosunku do 2008 roku. Jednocześnie zawsze była to mocna strona bibliotek PRB – w 2008 roku w gminach, które potem przystąpiły do PRB, dobrze te elementy animacyjne

oceniało o 13-14p.% więcej osób niż w gminach, które nie skorzystały ze wsparcia PRB. Biblioteki nie uczestniczące w PRB nadrabiają jednak dystans.

Najlepiej oceniane są więc te elementy, które wiążą się z podstawową funkcją biblioteki i pracą samego bibliotekarza. Im dalej jednak od bibliotekarza, tym oceny (wnętrza bibliotek, komputerów, aktywności biblioteki) bardziej krytyczne.

Zmiany w czasie i różnice między gminami, które uczestniczą lub nie w PRB, są dość nieduże. Wyjątkiem jest kwestia jakości i dostępności komputerów, gdzie gminy PRB zdobyły przewagę nad pozostałymi małymi gminami. W aspektach związanych z animacją lokalną biblioteki uczestniczące w PRB miały przewagę nad pozostałymi i choć różnica ta topnieje to nadal jest widoczna.

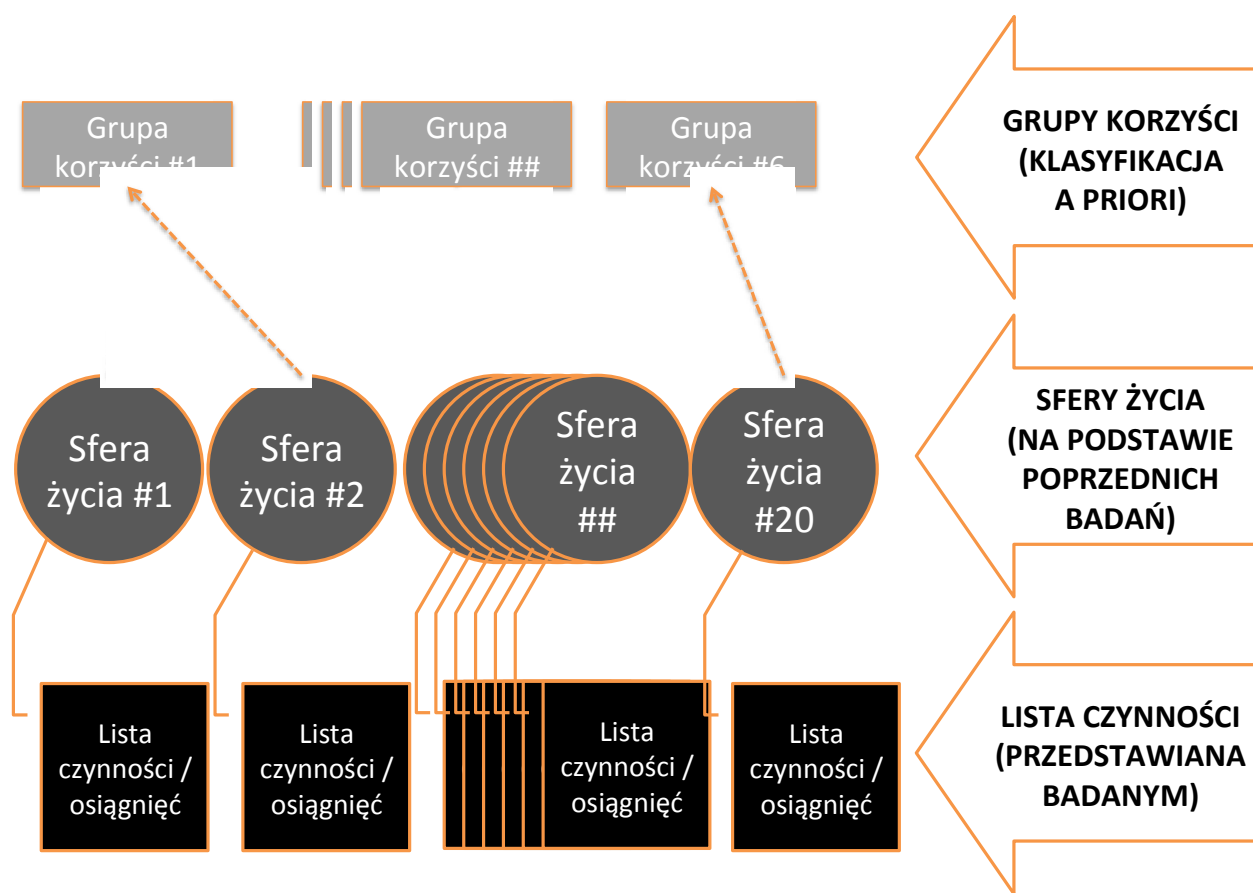
04 | Korzyści z bibliotek

Wiadomo już, że w bibliotece można robić wiele różnych rzeczy, nie tylko czytać i wypożyczać książki. Czynności, które ludzie mogą wykonywać w bibliotece mogą dotyczyć zupełnie różnych sfer życia. Czy spotkania, czy strony internetowe przeglądane na komputerach, czy czytana prasa – wszystkie mogą wiązać się z bardzo różnymi tematami. Mówienie o korzyściach z biblioteki nie może więc ograniczać się tylko do analizy czynności, które badani w niej wykonują. Aktywności biblioteki formalnie mogą być takie same, ale zupełnie inaczej mogą wpływać na użytkowników, zupełnie inne korzyści można dzięki nim osiągać. Korzyści te mogą być oczywiście wydedukowane – wiemy mniej więcej po co można czytać książki czy korzystać z komputera, zakładamy więc, że właśnie takie rzeczy może dawać użytkownikom biblioteka. Niniejsze badanie stara się zmierzyć na ile faktycznie te korzyści są osiągane poprzez różne sposoby korzystania z bibliotek.

Dzięki temu możliwe jest określenie, co tak naprawdę dają biblioteki swoim użytkownikom. Są to równocześnie argumenty za ich finansowym utrzymywaniem i wspieraniem na inne sposoby.

Sfery te mogą być bardzo różne, dokładne ich wyliczenie jest pewnie nie możliwe. Na podstawie poprzednich badań wykonywanych przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego przygotowana została rozwinięta klasyfikacja pożytków z biblioteki. Ma ona trzystopniowy charakter, przy czym jej omawianie należy rozpocząć od środkowego poziomu. Na tym poziomie mamy różne **sfery życia** badanych, czy tematy z którymi można wiązać czynności wykonywane w bibliotece (np.: edukacja albo sport). Klasyfikacja ta była punktem wyjścia. Na użytek narzędzia badawczego sfery te zostały „skrzyżowane” z konkretnymi czynnościami wykonywanymi w bibliotece (np. zbieranie informacji do pisania prac zaliczeniowych czy śledzenie wyników zawodów sportowych).

W ten sposób każda sfera została podzielona na wchodzące w jej skład **czynności** lub konkretne **osiągnięcia**, w których uzyskaniu jakąś rolę odgrywała biblioteka. W sumie jest ich 158.

Rysunek 1. Korzyści z biblioteki– schemat modelu analitycznego

W trakcie analizy danych (nie tylko z omawianego badania, uwzględniono także wnioski z badania jakościowego realizowanego równolegle) zdecydowano o pewnym pogrupowaniu sfer życia (środkowego poziomu klasyfikacji) w większe **grupy korzyści**. Są one bardziej abstrakcyjne i mają analityczny charakter. Jest to klasyfikacja a priori, pozwala uporządkować korzyści, które osiągają użytkownicy bibliotek. Nie ma ona jednak charakteru indukcyjnego, nie jest wynikiem (w prosty sposób) zastosowania jakiejś konkretnej techniki analitycznej.

1. Grupy korzyści

Korzyści z biblioteki najczęściej dotyczą kwestii związanych z **samorealizacją**. Mamy tutaj na myśli te jej elementy, która nie są związane z karierą zawodową ani z edukacją. Chodzi o wszelkie czynności powiązane czy to z dostępem do kultury, czy rozrywka, czy rozwianiem różnego rodzaju pasji, zainteresowań i hobby. O jakiejś czynności z tym związanej mówi niemal dokładnie dwóch na trzech użytkowników bibliotek PRB (66%).⁶

Niewielu mniej (61%) deklaruje, że w bibliotece PRB robi rzeczy związane z edukacją (również dla dorosłych!) oraz podnosi swoje kompetencje związane z komputerami i internetem – składa się to na grupę nazwaną rozwijaniem **kapitału intelektualnego**.

Kolejną grupą korzyści jest **integracja społeczna**. Zaliczone do niej zostały dwa wymiary – jeden związany z różnymi formami komunikowania się z innymi (zarówno bezpośrednie kontakty jak i przy użyciu technologii komunikacyjnych) oraz tożsamość lokalna i wszelkie czynności związane z jej szukaniem, budowaniem i podtrzymywaniem. W sumie o choć jednej z czynności z tej grupy wspomina ponad połowa użytkowników (55%).

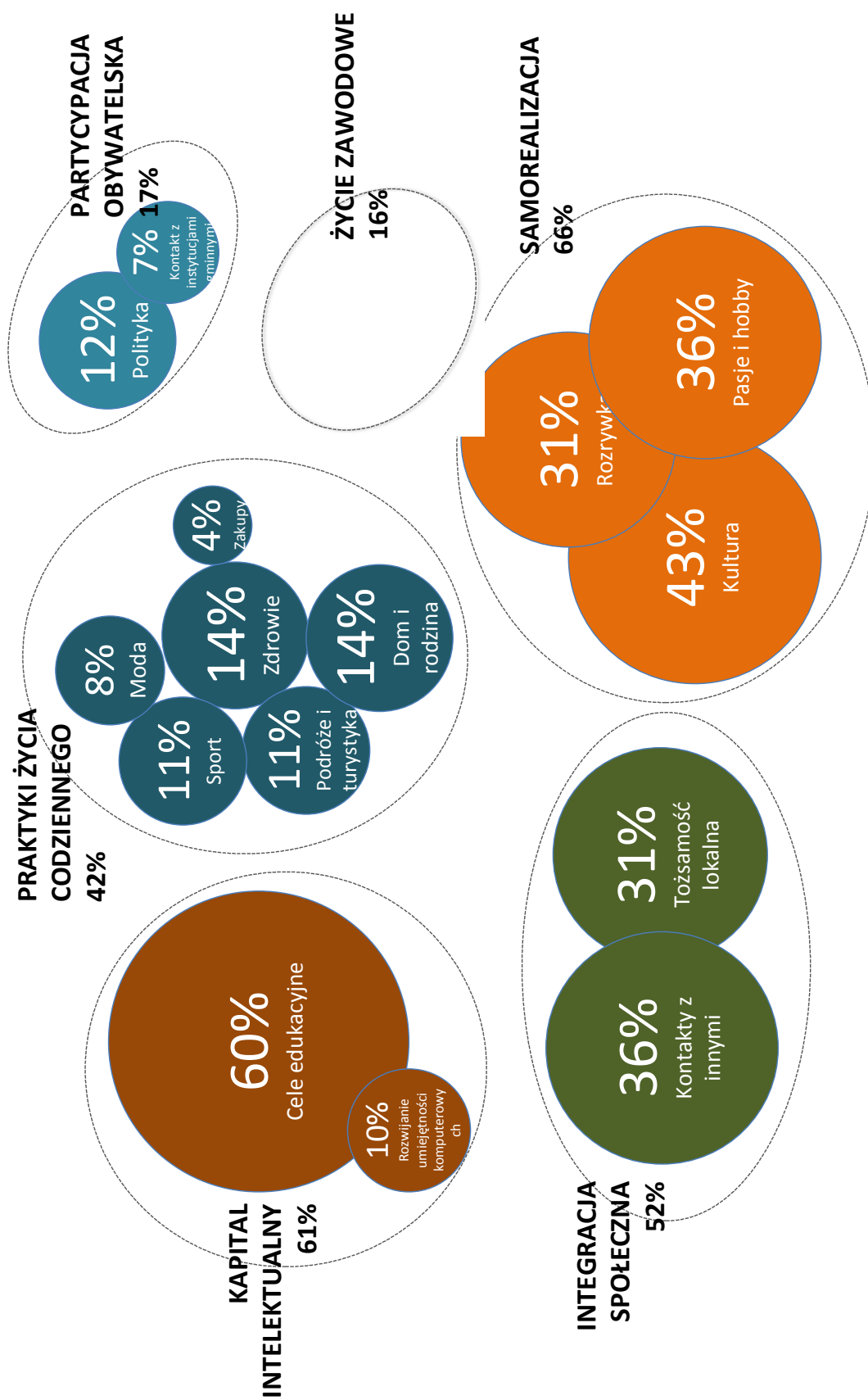
Zupełnie inną grupą korzyści są **praktyki życia codziennego** (42%). Mowa o dość zróżnicowanych kwestiach, dotyczących właśnie ułatwiania sobie „spraw”, które dotyczą codzienności. Mieszczą się tu korzyści związane z podróżami i turystyką, domem i rodziną, zdrowiem, zakupami, modą, sportem.

Dwie najmniejsze grupy korzyści to pożytki związane z **partycypacją obywatelską**, czy szerzej – *sprawami publicznymi* (17%) oraz ze **sferą zawodową** (16%) – zarówno z szukaniem (i znajdowaniem pracy) jak i z pracą w bibliotece.

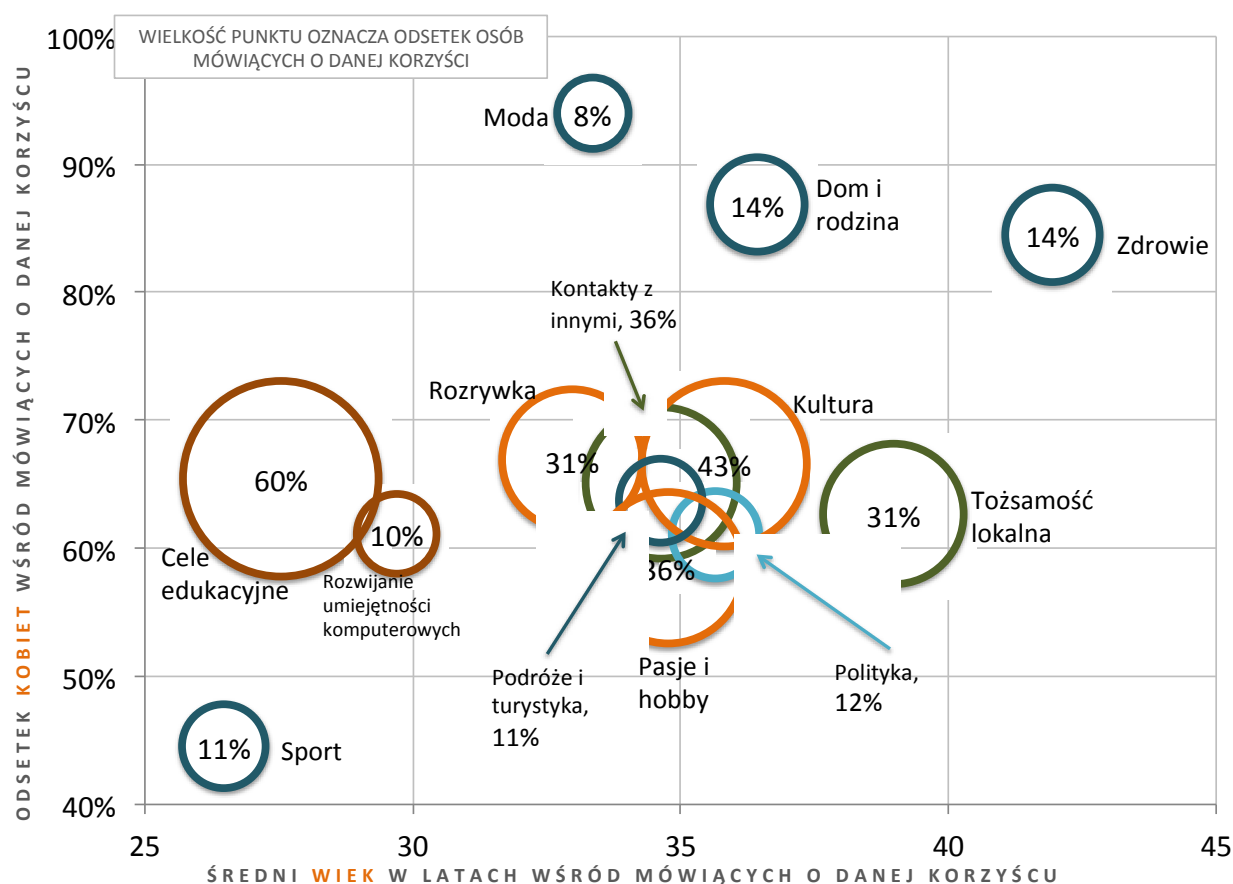
W bibliotekach z małych miast i wsi, nie uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek rozmiar segmentów korzyści jest niemal identyczny. Nieznaczenie mniej osób z bibliotek PRB z wskazuje na korzyści z grupy „samorealizacja”, minimalnie więcej na korzyści związane z życiem codziennym.

⁶ Wielkość grup korzyści również wymaga dodatkowego komentarza. Do danej grupy został zaliczony każdy badany, który wymienił jakąś czynność, z danej grupy korzyści. Rozmiary tych grup to w istocie liczba czytelników biblioteki, którzy wspomnieli o choć jednej czynności z listy kilkudziesięciu. Należy wziąć pod uwagę, że lista korzyści przypisanych do każdej z grup korzyści nie była równie długa. Należy więc rozmiar tych grup traktować raczej jako szacunek i próbę wskazania hierarchii korzyści niż ścisłego ich skwantyfikowania.

Wykres 15. Szacowana wielkość grup korzyści. Tylko biblioteki PRB

Wykres 16. Profil osób osiągających różne korzyści dzięki bibliotece. Tylko biblioteki PRB. Pominięto grupy o zbyt małych podstawach

Samorealizacja to grupa korzyści w najmniejszym stopniu sprofilowanych ze względu na wiek i płeć badanych. Oczywiście różne czynności są wykonywane przez osoby młodsze, czy starsze, jedne częściej przez kobiety, inne przez mężczyzn. Na wysokim stopniu agregacji te różnice jednak się zacierają.

Nieco inaczej jest z rozwijaniem **kapitału intelektualnego** – kwestie edukacyjne są jednak przede wszystkim domeną osób młodych. Również rozwijanie kompetencji ICT dotyczy przeciętnie częściej osób młodych (co nie oznacza, że nie robią tego osoby starsze!).

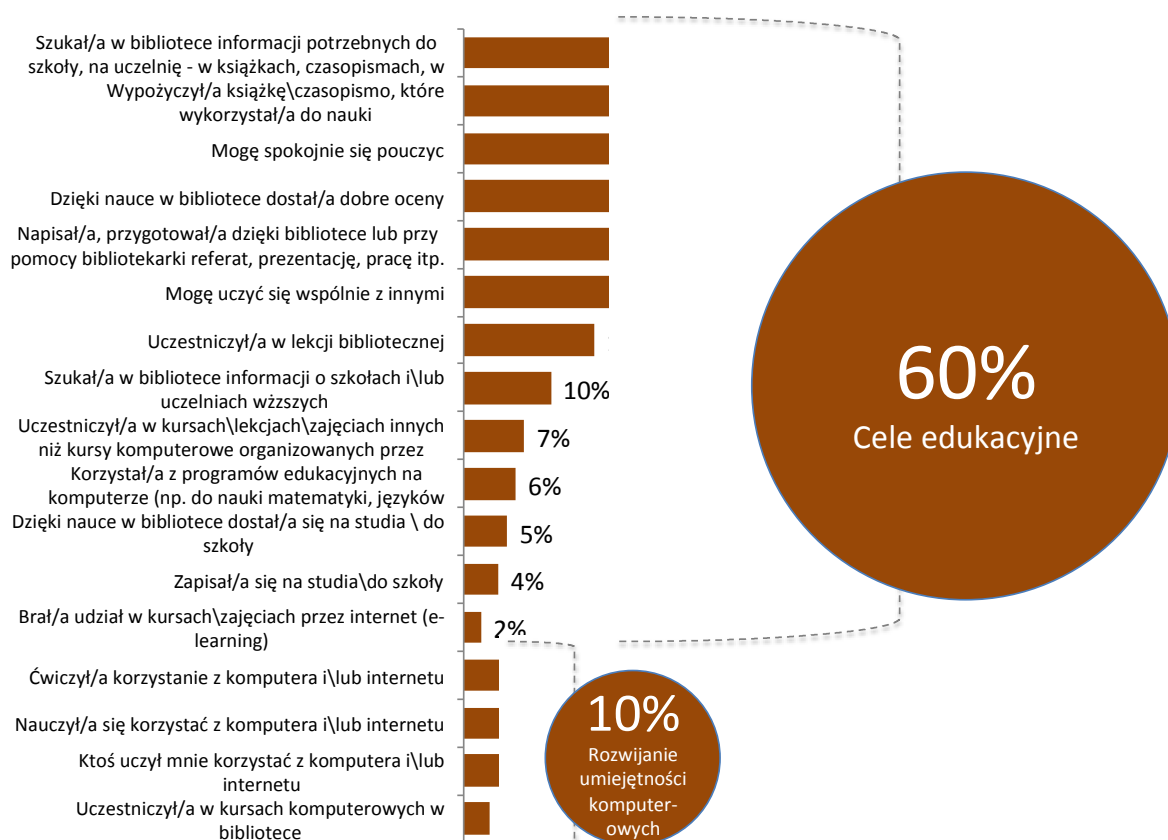
Integracja społeczna dotyczy osób nieco starszych, przy czym komunikowanie dotyczy właściwie wszystkich, niezależnie od wieku i płci (tzn. odsetek kobiet wykonujących te czynności jest zbliżony do odsetka kobiet w bibliotece w ogóle), ale tożsamość lokalna jest nieco „starsza”.

Korzyści w grupie **praktyki życia codziennego** są raczej sfeminizowane, poza sportem, którym interesują się (w bibliotekach) przede wszystkim młodzi mężczyźni.

2. Kapitał intelektualny

Pierwsza grupa korzyści dotyczy rozwoju kapitału intelektualnego – nabywania i rozwoju nowych umiejętności, zdobywania wiedzy. Pierwsza część takich odpowiedzi dotyczy **edukacji**. Po pierwsze biblioteka pozwala na znalezienie niezbędnych informacji (47%) – zarówno w zasobach „analogowych: jak i w internecie oraz po prostu na wypożyczenie książek lub czasopism do nauki (47%). Oprócz tego jest miejscem, gdzie można spokojnie się pouczyć (37%), albo wręcz przeciwnie – pouczyć się z innymi (28%). Biblioteka to także miejsce, gdzie użytkownicy uczestniczą w lekcjach czy kursach (7%), kursach e-learningowych (zaledwie 2%) czy korzystają z programów edukacyjnych na komputerze (6%).

Wykres 17. Czynności związane kapitałem intelektualnym. Użytkownicy bibliotek PRB

Niektórzy użytkownicy przyznają się także do sukcesów: dzięki bibliotece przygotowali pracę czy referat (30%) oraz/lub otrzymali dobrą ocenę (36%). Niektórzy mówią nawet, że dzięki bibliotece dostali się na studia (5%).

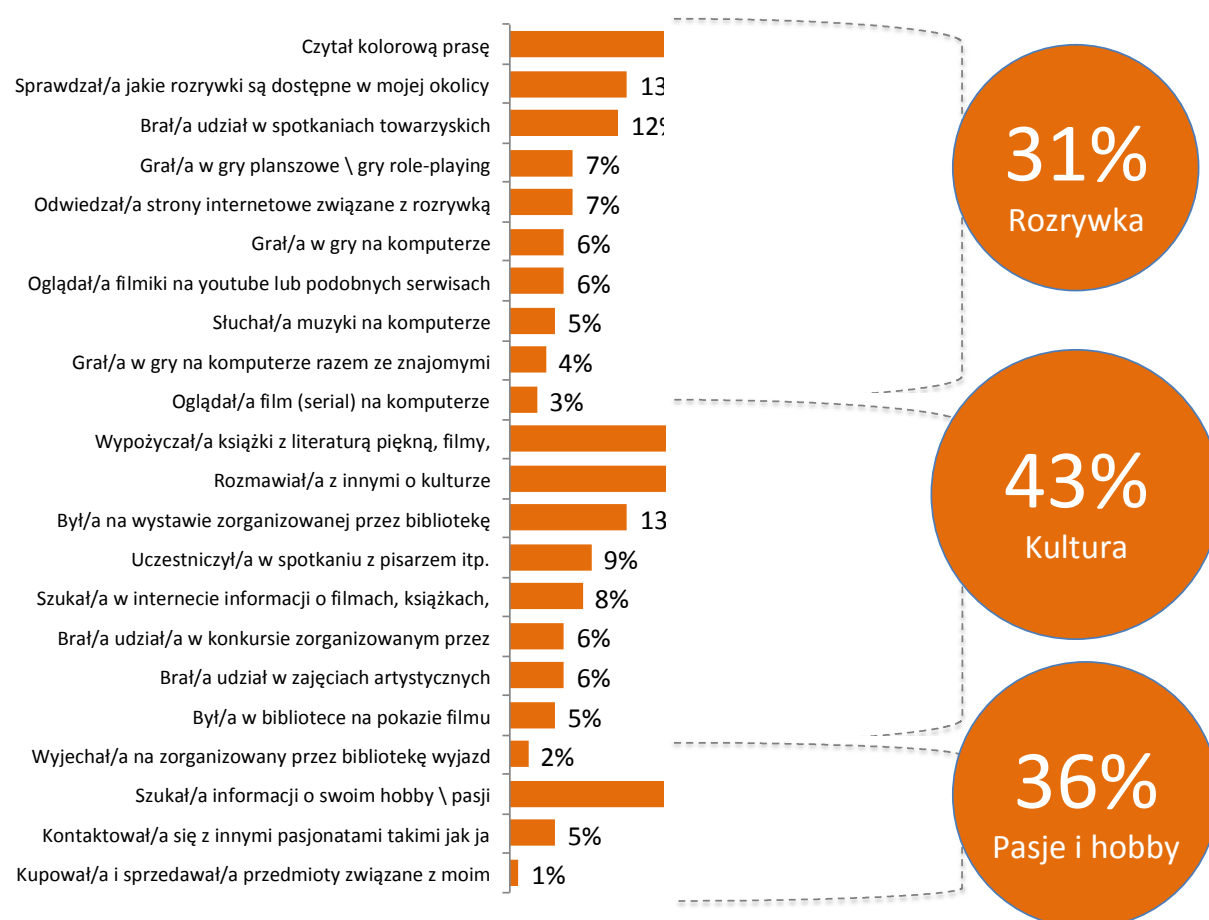
Możliwość skorzystania z komputerów to także przeglądanie oferty edukacyjnej, szkół wyższych lub średnich (10%) czy związane z tym dokonanie zapisów (4%) – w tym wypadku internet jest właściwie niezbędny, oferta edukacyjna jest czasem dostępna tylko przez internet, tak jak zapisy do różnych szkół, szczególnie wyższych.

Szczególną grupą jest – z punktu widzenia Programu dostarczającego do bibliotek komputerów – **rozwijanie kompetencji ICT**. Najczęściej jest to samodzielne ćwiczenie używania komputera (7%), ale 5% użytkowników bibliotek PRB wskazuje na pomoc innej osoby, a 3% uczestniczyło w zajęciach związanych z ICT. Wreszcie 6% deklaruje, że dzięki bibliotece nauczyło się korzystać z komputerów.

3. Samorealizacja

Biblioteka zapewnia oczywiście możliwość uczestnictwa w **kulturze**. Jest ona często związana z zasobami biblioteki (wypożyczanie książek, filmów i innych – 31% użytkowników), ale nie tylko. Biblioteka to także miejsce, gdzie o kulturze można porozmawiać z innymi (22%) czy poczytać o niej w internecie (8%). W bibliotece obcuje się także z kulturą w bardziej bezpośredni sposób – poprzez wystawy (13%), spotkania autorskie i z artystami (9%) uczestniczenie w pokazie filmów (5%). Można ją także tworzyć poprzez udział w zajęciach artystycznych (6%). Dzięki bibliotece można uczestniczyć w wyjazdach do innych instytucji kulturalnych (2%).

Wykres 18. Czynności związane z samorealizacją. Użytkownicy bibliotek PRB

Nieco rzadziej badani wspominają o swoich **pasjach i hobby**, w których realizacji biblioteka również jest ważna. Zdecydowanie najistotniejsza jest jako źródło informacji (34%), rola internetu jest tutaj oczywiście bardzo duża. Istotą pasji i zainteresowań jest ich duże rozproszenie – biblioteka nie może zbierać książek o każdej z nich. Skala zasobów internetu jest tu decydująca – można w nim znaleźć informacje na temat najbardziej nawet egzotycznych zainteresowań.

Można także znaleźć ludzi o unikalnych pasjach – 5% użytkowników biblioteka pozwala na kontakt z nimi, jak można sądzić, wbrew geograficznym barierom. Wreszcie niewielka grupa badanych sprzedaje lub kupuje przedmioty związane ze swoją pasją (1%).

Wreszcie biblioteka ma swój udział w dostarczaniu **rozrywki**. To rozrywka analogowa: miejsce gdzie użytkownicy czytają prasę kolorową (20%), biorą udział w spotkaniach towarzyskich (12%) czy grają w gry planszowe i role-playing (7%), ale też cyfrowa, wykorzystująca komputery: odwiedzane stron internetowych o „rozrywkowym” profilu (7%), samodzielne granie na komputerze (6%) i granie ze znajomymi (4%), oglądanie filmików na youtube itp. (6%), słuchanie muzyki (5%) czy filmów i seriali na komputerze (3%). Gdzieś pomiędzy cyfrową a analogową rozrywką znajduje się poszukiwanie wiadomości o rozrywkach w okolicy (13%). Odbywa się ono prawdopodobnie przy komputerze, choć chodzi o spędzanie czasu bez komputera (w większości przypadków, jak można sądzić).

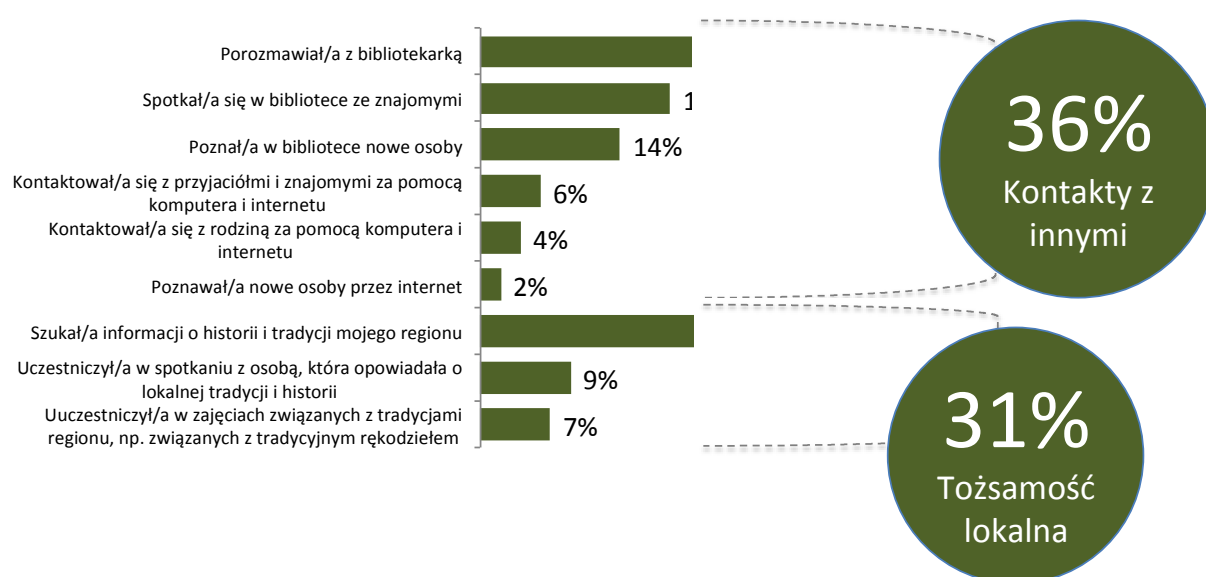
Warto podkreślić, że duża część czynności związanych z rozrywką i spędzaniem czasu wolnego ma charakter grupowy – w grupie gra się w gry planszowe ale też na komputerze; być może także filmiki na YT czy słuchanie muzyki jest sposobem na spędzanie czasu z innymi.

4. Integracja społeczna

Rola biblioteki w integracji społecznej oparta jest na dwóch wymiarach (a przynajmniej takie zidentyfikowaliśmy). Po pierwsze biblioteka jest miejscem **kontaktów z innymi**. Czasem są to kontakty osobiste, najczęściej po prostu rozmowa z bibliotekarką (35% użytkowników). Poza tym w bibliotece można spotkać się ze znajomymi (19%) ale też – poznać nowe osoby (14%). Nieco rzadziej komunikacja ta odbywa się dzięki technologii. Nieco częściej użytkownicy kontaktowali się z przyjaciółmi i znajomymi (6%) niż z rodziną (4%). Poza tym nieliczni nawiązywali dzięki internetowi nowe znajomości (2%). Biblioteka pozwala więc zarówno na tworzenie nowych więzi jak i podtrzymywanie starych. Robi to dzięki temu, że jest otwartym, publicznym miejscem, ale też pozwala na kontakty w sieci.

Zupełnie innym wymiarem związanym z integracją społeczności jest **tożsamość lokalna**. Badanie szukają w bibliotece informacji i swojej okolicy czy regionie (28%). To jednak nie wszystko – dzięki bibliotece mają szansę uczestniczyć czy to w spotkaniach z kimś, kto opowiada o tradycji lokalnej (9%) czy w zajęciach związanych z lokalną tradycją (7%).

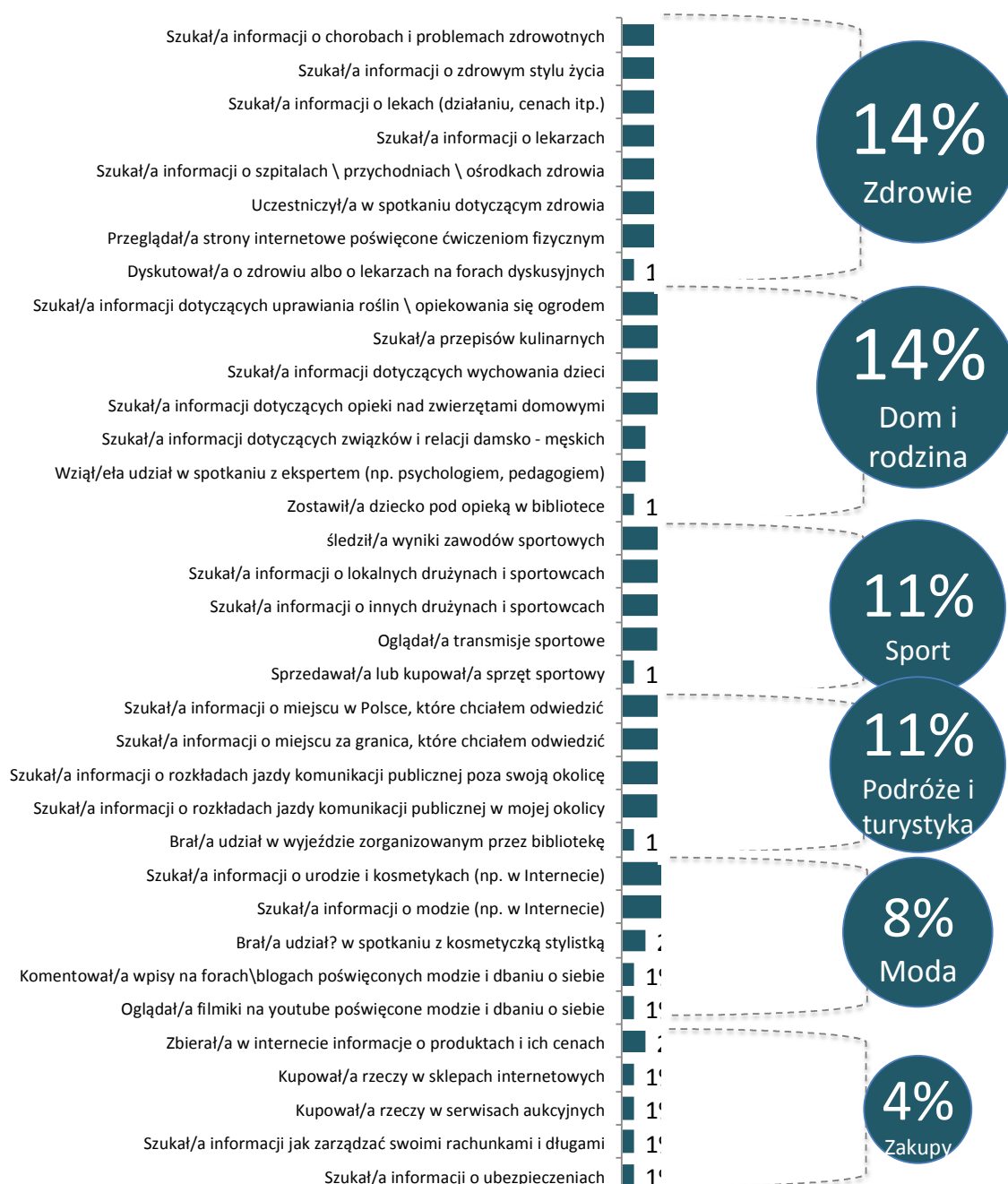
Wykres 19. Czynności związane z integracją społeczną. Użytkownicy bibliotek PRB

5. Praktyki życia codziennego

Dość duża grupa korzyści, które daje biblioteka, o których mówią jej użytkownicy dotyczy życia codziennego i różnych jego aspektów. Zaproponowane badanym listy pewnie nie są kompletne, ale dają pewne pojęcie w jak wielu sprawach pomagać może (choćby nielicznym) biblioteka.

Wykres 20. Czynności związane z życiem codziennym. Użytkownicy bibliotek PRB

Jedną z dwóch najpopularniejszych są kwestie związane ze **zdrowiem** i opieką lekarską oraz **zdrowym stylem życia**. Użytkownicy bibliotek szukają w nich przede wszystkim informacji: o chorobach (12%), zdrowym stylu życia (8%), lekach (6%), lekarzach (4%)

i ośrodkach zdrowia (4%). Część z tych czynności odbywa się dzięki obecności komputerów z internetem, choć nie jest to konieczne. Na pewno z internetem związane jest przeszukiwanie stron poświęconych ćwiczeniom fizycznym (3%) a także dyskutowanie o zdrowiu czy lekarzach na forach (1%). Dzięki bibliotece mieszkańcy mają także możliwość spotkaniach dotyczących zdrowia (4%).

Również w przypadku korzyści związanych z **domem i rodziną** najpopularniejsze jest poszukiwanie informacji: o uprawie roślin i ogrodu (7%), przepisów kulinarnych (6%), o wychowaniu dzieci (5%), opiece nad zwierzętami domowymi (5%) czy związków damsko-męskich. Nieliczni brali udział w spotkaniach dotyczących takich obszarów (2%). Zdarza się także, że mieszkańcy zostawiają w bibliotece, pod opieką, dziecko (1%).

Możliwość zdobycia informacji w bibliotece przydaje się także przy **podróżach**. Badani nieco częściej szukają informacji o miejscach, które chcą odwiedzić w Polsce (7%) niż za granicą (6%). Internet w bibliotece pomaga też taką podróż zaplanować, użytkownicy dzięki niemu sprawdzają rozkłady jazdy komunikacji publicznej w okolicy (3%) a nawet częściej poza nią (4%). Wreszcie, dzięki bibliotece niektórzy mieszkańcy wyjechali na jakąś wycieczkę (1%).

Podobnie jest w kwestiach związanych z **modą i urodą** – to głównie szukanie informacji o urodzie i kosmetykach (7%) i modzie (6%). Czasem wykorzystuje się do tego filmiki np. YT (1%) czy aktywnie komentuje się blogi i fora dotyczące mody (1%). Niektórzy użytkownicy (użytkowniczki) brali (brały) także udział w spotkaniach z kosmetyczką czy stylistką (2%).

W przypadku **sportu** aktywni są przede wszystkim mężczyźni i to raczej młodzi (starszych w bibliotekach zwyczajnie nie ma). Szukają informacji o swoich lokalnych drużynach i sportowcach (7%) równie często jak o innych drużynach i sportowcach (7%). Śledzą także relacje sportowe (7%) a nawet oglądają je (3%). Nieliczni kupują lub sprzedają sprzęt sportowy (1%).

Internet w bibliotece rzadko służy do **handlu**, jeżeli już to raczej do sprawdzania cen i porównywaniu produktów (2%) niż do kupowania w sklepach (1%) i na aukcjach internetowych (1%).

6. Życie zawodowe

Stosunkowo nieoczywista jest grupa korzyści związana z życiem zawodowym mieszkańców.

Około 5% mieszkańców dzięki bibliotece **poszukiwało pracy**: przygotowywało swoje CV (3%), znalazło ofertę pracy (1%) lub samą pracę (1%). W bibliotece szukali także kursów zawodowych (3%) albo brali udział w szkoleniach zawodowych (2%).

Biblioteka jest także miejscem w którym można **pracować**: szukać informacji do pracy (5%), lub korzystać z porady bibliotekarki (3%) albo po prostu pracować w spokojnym miejscu (2%) albo przy komputerze (1%). W bibliotece można także spotkać się z kimś w celach zawodowych (1%).

Wykres 21. Czynności związane z życiem zawodowym. Użytkownicy bibliotek PRB

Zdecydowanie rzadziej korzysta się z niej jednak do prowadzenia **działalności gospodarczej** (1%), także do szukania informacji przydatnych do tego (1%) czy do

radzenia się bibliotekarek w kwestiach związanych z własną firmą (1%). W bibliotekach bardzo niewiele jest zresztą osób, które prowadzą własną działalność gospodarczą.

Również czynności związane z rolnictwem nie są popularne: mieszkańcy szukają informacji głównie o uprawach (4%), hodowli zwierząt (3%) a także o maszynach rolniczych (2%, a 1% deklaruje, że je kupuje przez internet w bibliotece) oraz o dotacjach dla rolników (2%).

7. Partycypacja obywatelska

Ostatnią omawianą grupą korzyści są czynności związane z partycypacją obywatelską. Mieszkańcy dzięki bibliotece obserwują lokalną **politykę**, czy to czytając lokalne gazety (10%) czy szukając informacji o polityce w internecie (3%). Co ciekawe nieznacznie tylko więcej mieszkańców szuka informacji o polityce krajowej (4%). Biblioteka ma także pewne, choć niezbyt duże znaczenie w procesie wyborów: 2% badanych szuka informacji o kandydatach lokalnych, 5% brało udział w spotkaniach wyborczych a 7% sprawdzało sondaże wyborcze. Czasem badani zapoznają się również z dokumentami publicznymi (6%).

Wykres 22. Czynności związane z partycypacją obywatelską. Użytkownicy bibliotek PRB

Także **kontakt z gminnymi instytucjami** nie jest zbyt intensywny w bibliotekach, choć mieszkańcy uczestniczą w spotkaniach z przedstawicielami instytucji (5%), szukają na stronach instytucji informacji (2%), kontaktu do nich (3%) albo wręcz kontaktują się przez internet (2%).

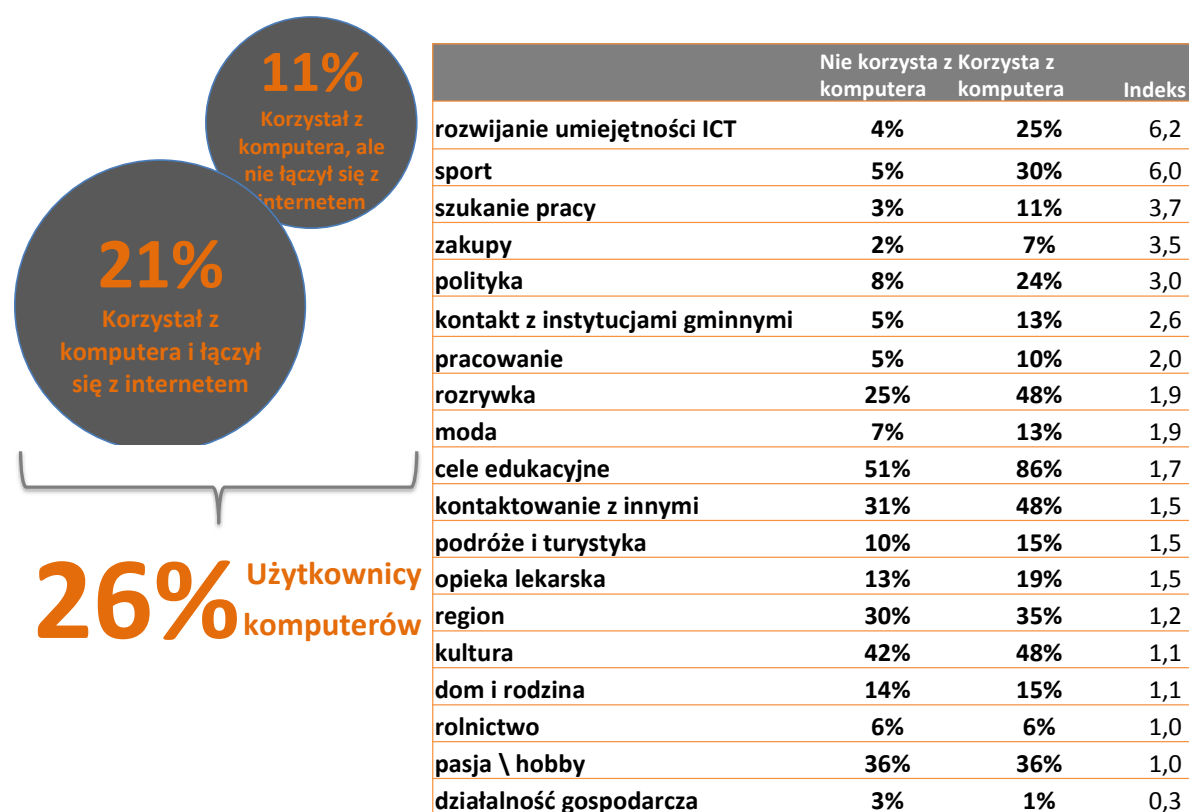
8. Korzyści i komputery w bibliotece

Komputery w bibliotece poszerzają gamę korzyści, którą mogą osiągać jej użytkownicy. Jeżeli podzielimy użytkowników bibliotek na tych, którzy korzystają z komputerów oraz tych, którzy tego nie robią, okazuje się, że **niektóre z omawianych sfer są możliwe właśnie dzięki komputerom** – użytkownicy komputerów wspominają o nich kilkakrotnie częściej. Korzyści związane ze sportem dotyczą 30% osób, które w bibliotece korzystają z komputerów i tylko 5% spośród pozostałych użytkowników. Pracy szuka 11% osób, którzy korzystają z komputerów, ale tylko 3%, nie-korzystających; zakupy robi 7% użytkowników komputerów i tylko 2% nie-użytkowników. Korzyści związane z polityką dotyczą 24% korzystających z komputera i tylko 2% pozostałych.

Z drugiej strony korzystanie z komputera nie ma znaczenia, jeżeli chodzi o zaspokajanie pasji i zajmowanie się hobby, o korzyści związane z rolnictwem, domem i rodziną. Nie są decydujące jeżeli chodzi o korzystanie z kultury.

Nie chodzi oczywiście o związek przyczynowy między korzyściami a korzystaniem z komputerów, ale o wskazanie, że niektóre korzyści są mocno związane z korzystaniem z komputerów.

Wykres 23. Korzyści a korzystanie z komputerów w bibliotekach. Użytkownicy bibliotek PRB

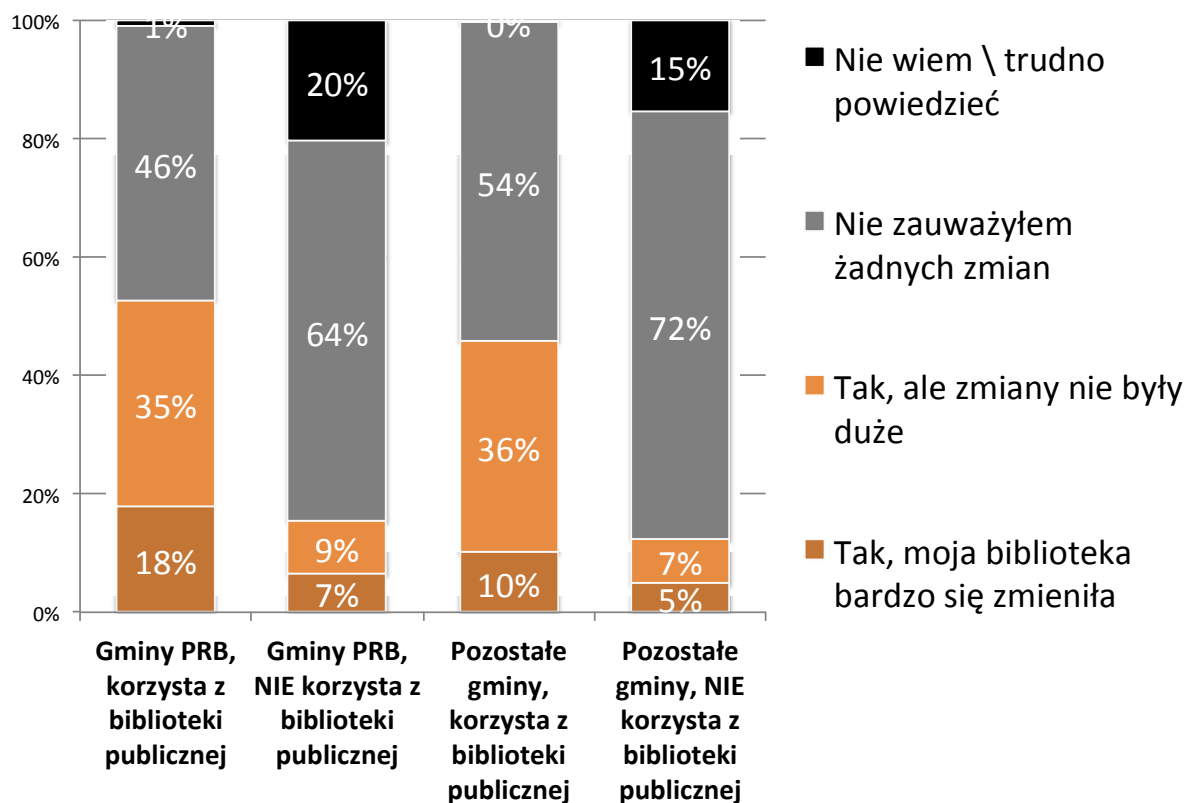
05 | Zmiana oczami użytkowników bibliotek

Jednym z elementów zmiany w bibliotece powodowanej przez program jest **zmiana jej wizerunku**. W 2012 roku nie był on badany, ale pewne pojęcie o tym co ludzie sądzą o bibliotekach daje zadane wprost pytanie – czy *Twoim zdaniem biblioteka się zmieniła?*

Ponad połowa użytkowników bibliotek PRB uznała, że biblioteka się zmieniła. Te deklaracje są częstsze wśród użytkowników bibliotek będących w PRB niż osób w gminach gdzie PRB nie jest obecne – zmiany zauważyło 53% użytkowników bibliotek PRB (18% odpowiedziało, że biblioteka bardzo się zmieniła) i 46% użytkowników bibliotek nie będących w PRB (10% zauważyło dużą zmianę).

Również osoby, które nie odwiedziły biblioteki, częściej są skłonne do przyznania, że biblioteka się zmienia w gminach, gdzie PRB jest obecne: dużą zmianę widzi 7% (5% w pozostałych gminach), a niewielką zmianę 9% (7% w pozostałych gminach).

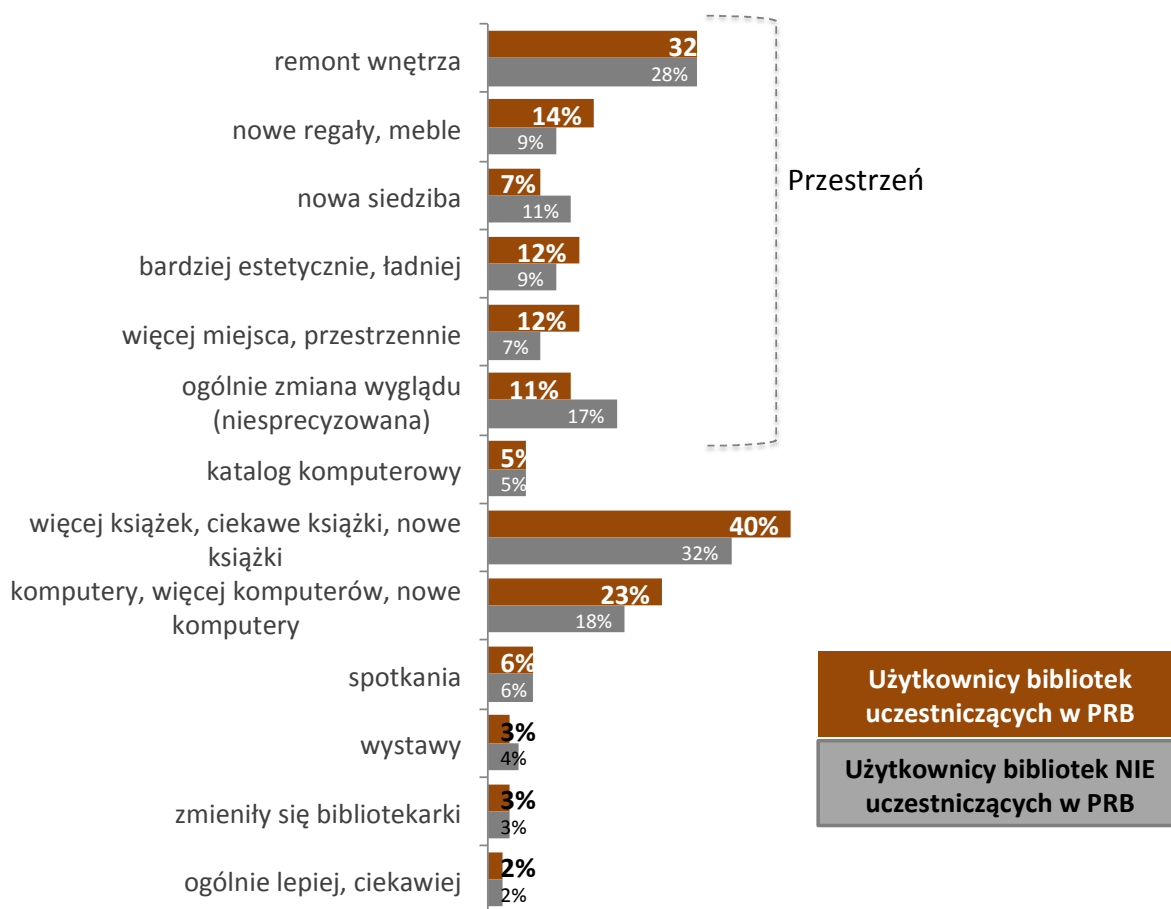
Wykres 24. Postrzeganie zmian w bibliotekach

Na czym polegały zdaniem badanych te zmiany? Przede wszystkim mówią oni o zmianie przestrzeni biblioteki: o **remoncie wnętrza** (32%), **nowych meblach** (14%), **większej przestrzeni** (12%) czy po prostu o tym, że w bibliotece jest ładniej (12%). Niemal wszystkie te odpowiedzi częściej padają w bibliotekach należących do PRB.

Badani widzą także **więcej książek** (40%), ale też **nowe komputery** (23% w gminach objętych PRB, w stosunku do 18% w pozostałych gminach)

Wykres 25. Na czym polega zmiana w bibliotece (odpowiedzi na pytanie otwarte)

Mieszkańcy (a przede wszystkim użytkownicy biblioteki) dostrzegają więc zmianę w bibliotece. Opowiadając o niej używają kategorii prostych, przede wszystkim dotyczących przestrzeni w bibliotece. O tym jest jednak (szczególnie w badaniu ilościowym realizowanym dodatkowo przez telefon) najłatwiej opowiedzieć. I co ważne – wyraźniej zmianę widzą Ci, którzy obserwują biblioteki uczestniczące w Programie Rozwoju Bibliotek.

06 | Spis tabel i wykresów

Wykres 1. Korzystanie z bibliotek w gminach, które uczestniczą w Programie Rozwoju Bibliotek...	10
Wykres 2. Użytkownicy bibliotek wśród osób niepełnosprawnych oraz ze względu na samoocenę sytuacji materialnej.	11
Wykres 3. Profil użytkowników bibliotek uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek.....	13
Wykres 4. Częstotliwość odwiedzin bibliotek publicznych w gminach, które biorą udział w Programie Rozwoju Bibliotek.....	14
Wykres 5. Częstotliwość odwiedzin bibliotek w gminach, które nie biorą udziału w Programie Rozwoju Bibliotek.....	15
Wykres 6. Długość wizyt w bibliotekach biorących udział w Programie Rozwoju Bibliotek.....	16
Wykres 7. Długość wizyt w bibliotekach z terenów wiejskich i małych miast, nie uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek.....	17
Wykres 8. Oszacowanie proporcji czasu spędzanego w bibliotekach w grupach demograficzno - społecznych.	18
Wykres 9. Czynności wykonywane w bibliotekach uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek	19
Wykres 10. Czynności wykonywane w bibliotekach NIE uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek.....	20
Wykres 11. Demografia wykonujących różne czynności w bibliotekach, które biorą udział w Programie Rozwoju Bibliotek.....	22
Wykres 12. Satysfakcja z bibliotek. <i>Czy biblioteka zaspokaja Twoje potrzeby?</i>	27
Wykres 13. Ocena satysfakcji z różnych aspektów działalności bibliotek. Suma ocen pozytywnych. Użytkownicy bibliotek uczestniczących w PRB, pominięto braki odpowiedzi.	28
Wykres 14. Ocena satysfakcji z różnych aspektów działalności bibliotek. Suma ocen pozytywnych. Użytkownicy bibliotek <u>NIE</u> uczestniczących w PRB. Pominięto braki odpowiedzi.	29
Wykres 15. Szacowana wielkość grup korzyści. Tylko biblioteki PRB.....	35
Wykres 16. Profil osób osiągających różne korzyści dzięki bibliotece. Tylko biblioteki PRB. Pominięto grupy o zbyt małych podstawach.....	36
Wykres 17. Czynności związane kapitałem intelektualnym. Użytkownicy bibliotek PRB	37
Wykres 18. Czynności związane z samorealizacją. Użytkownicy bibliotek PRB	38
Wykres 19. Czynności związane z integracją społeczną. Użytkownicy bibliotek PRB.....	40
Wykres 20. Czynności związane z życiem codziennym. Użytkownicy bibliotek PRB	41
Wykres 21. Czynności związane z życiem zawodowym. Użytkownicy bibliotek PRB	43
Wykres 22. Czynności związane z partycypacją obywatelską. Użytkownicy bibliotek PRB	44
Wykres 23. Korzyści a korzystanie z komputerów w bibliotekach. Użytkownicy bibliotek PRB	45
Wykres 24. Postrzeganie zmian w bibliotekach.....	46
Wykres 25. Na czym polega zmiana w bibliotece (odpowiedzi na pytanie otwarte).....	47
 Tabela 1. Czynności wykonywane na komputerach w bibliotekach biorących udział w Programie Rozwoju Bibliotek.....	 23

Tabela 2. Czynności wykonywane na komputerach w bibliotekach <u>nie</u> biorących udziału w Programie Rozwoju Bibliotek.....	25
--	----

07 | Aneks – ankieta

Wprowadzenie

Dzień dobry, nazywam się... I jestem ankierem SMG\KRC Poland Media.

SMG/KRC jest firmą zajmującą się zbieraniem opinii konsumentów na temat różnych towarów i usług. Obecnie przeprowadzamy ogólnopolskie badanie telefoniczne dotyczące korzystania z różnych aspektów życia kulturalnego na terenie miasta lub gminy

Czy zgodzi się Pan(i) teraz odpowiedzieć na pytania naszej ankiety? Badanie zajmie około 15 minut.

(Ankieter: jeśli respondent zapyta można dodać, że badanie prowadzimy dla Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego)

(Ankieter: w razie wątpliwości respondenta podkreślamy, że do badania zapraszamy wszystkich, nie tylko osoby korzystające z bibliotek)

D1.1. Proszę powiedzieć czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i) osobiście w jakiegokolwiek bibliotece?

1. Tak byłem(am) w bibliotece
2. Nie, nie byłem(am) w bibliotece → przejść do D99

D1.2 Jaka to była biblioteka / biblioteki?

[ANKIETER: Nie odczytywać, odpowiedzi zaklasyfikować. Możliwość wielu odpowiedzi. W razie wątpliwości wyjaśnić, że są różne rodzaje bibliotek oraz że biblioteka może być tzw. jednostką połączoną i pełnić jednocześnie funkcję np. publicznej biblioteki gminnej i biblioteki szkolnej albo publicznej biblioteki gminnej i biblioteki powiatowej – w takich sytuacjach zaznaczamy oba typy bibliotek]

1. Biblioteka publiczna (miejska, gminna, powiatowa bądź wojewódzka lub też jej filia)
2. Biblioteka szkolna
3. Biblioteka zakładowa (np. przy zakładzie pracy)
4. Biblioteka parafialna, przykościelna
5. Biblioteka uczelniana, uniwersytecka
6. Biblioteka w placówce służby zdrowia / sanatorium
7. Biblioteka pedagogiczna
8. Biblioteka innego rodzaju (jakiego?)

[ANKIETER: Istnieją biblioteki wojskowe, medyczne, pedagogiczne – zapisać, w jakiej bibliotece był respondent. Uwaga! Jeśli tu pojawi się odpowiedź PUBLICZNA GMINNA LUB MIEJSKA – zaznaczyć odpowiedź 1 powyżej!]

9. Nie wiem, jaka to była biblioteka

[ANKIETER: Uwaga – w kolejnych pytaniach rozmawiamy tylko o bibliotekach publicznych gminnych lub miejskich. Jeśli respondent był także w innych typach bibliotek podkreślić, że pytania dotyczą tylko bibliotek publicznych gminnych lub miejskich!!!]

Zapisujemy na stratyfikacji:**Jeżeli w D1.1 odpowiedź 1 i w D1.2 odpowiedź 1 – użytkownik biblioteki****Jeżeli w D1.1 odpowiedź 2 lub w D1.2 odpowiedź inna niż 1 – nieużytkownik biblioteki****Użytkowanie bibliotek****Pytania D6 – D18B zadajemy użytkownikom bibliotek publicznych tzn. (D1.1=1 & D1.2=1), pozostali przejść do D99.****D6. Ile razy był(a) Pan(i) osobiście w tej bibliotece w ciągu ostatnich 12 miesięcy?***[ANKIETER: Zapisać odpowiedź, jeśli respondent nie wie, poprosić by podał mniej więcej]*

|_|_|_| razy

D7. Odczytałem teraz Panu(i) czynności, które mogą robić osoby odwiedzające bibliotekę. Proszę powiedzieć, które z tych rzeczy robił(a) Pan(i) podczas trzech ostatnich wizyt w tej bibliotece.*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej odpowiedzi zaznaczyć tak/nie]*

1. Wypożyczałem(am) książki / czasopisma
2. Wypożyczałem(am) materiały audiowizualne np. filmy / płyty
3. Korzystałem(am) z książek / czasopism na miejscu
4. Pracowałem(am) w bibliotece
5. Korzystałem(am) z komputerów, ale nie łączyłem(am) się z Internetem
6. Korzystałem(am) z komputerów i łączyłem(am) się z Internetem
7. Brałem(am) udział w spotkaniach / zajęciach organizowanych przez bibliotekę (jakich?.....)
8. Przyszedłem(am) spotykać się z kimś w bibliotece
9. Odwiedziłem(am) bibliotekę po to by porozmawiać z bibliotekarzem / spytać o coś
10. Brałem(am) udział w kursie/szkoleniu zorganizowanym przez bibliotekę
11. Korzystałem(am) z drukarki/skanera/ksero
12. Przyszedłem(am) obejrzeć wystawę
13. Robiłem(am) coś innego (co?)

D7a. Ile czasu spędził Pan w bibliotece podczas ostatniej wizyty?

|_|_|_| minut

*[ANKIETER: Jeśli respondent nie wie / nie pamięta poprosić by oszacował]***D7b. Czy ogólnie rzecz biorąc ta biblioteka zaspokaja Pana(i) potrzeby?**

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

D8. Chciała(a)bym teraz zapytać o ocenę tej biblioteki. Odczytam kilka elementów, które mogą być ważne dla osób korzystających z bibliotek. O każdym z tych elementów proszę powiedzieć, w jakim stopniu jest Pan(i) z nich zadowolony?

[ANKIETER: Odczytać, random]

1. Uprzejme zachowanie bibliotekarza / kultura obsługi
2. Łatwość uzyskania informacji
3. Kompetentna obsługa
4. Zaangażowanie bibliotekarza w wykonywaną pracę
5. Godziny otwarcia biblioteki
6. Lokalizacja (dostępność) biblioteki
7. Zasobność księgozbioru
8. Jakość sprzętu komputerowego
9. Dostępność komputerów i Internetu
10. Kompetencje informatyczne bibliotekarza
11. Spotkania organizowane przez bibliotekę
12. Zajęcia dla dzieci
13. Warunki lokalowe
14. Estetyka i aranżacja wnętrza
15. Łatwy w wykorzystaniu katalog książek
16. Atmosfera

1. Zdecydowanie niezadowolony
2. Raczej niezadowolony
3. Ani niezadowolony ani zadowolony
4. Raczej zadowolony
5. Zdecydowanie zadowolony
6. *Nie wiem / trudno powiedzieć*

D8AA. Teraz chciał(a)bym, aby wyobraził(a) Pan(i) sobie idealną Bibliotekę Publiczną. Jak według Pana(i) w porównaniu z idealną wypada Pana(i) lokalna Biblioteka Publiczna?

1. Bardzo daleka od ideału
2. Daleka od ideału
3. Ani bliska, ani daleka
4. Bliska ideału
5. Bardzo bliska ideału
6. *Nie wiem / trudno powiedzieć*

D8AB. Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) wyrazić publicznie pozytywną opinię na temat działania lokalnej Biblioteki Publicznej?

1. Zdecydowanie nie
2. Raczej nie
3. Ani tak ani nie
4. Raczej tak
5. Zdecydowanie nie
6. *Nie wiem / trudno powiedzieć*

D8b. Odczytam Panu(i) sposoby korzystania z biblioteki, inne niż odwiedzanie biblioteki osobiście. Proszę powiedzieć czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy korzystał(a) Pan(i) w ten sposób z biblioteki?

[ANKIETER: Random, Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Korzystałem(am) ze strony internetowej lub portalu biblioteki
2. Korzystałem(am) z katalogu biblioteki dostępnego w internecie
3. Czytał(a) Pan(i) książki wypożyczone na Pana(i) kartę, ale dostarczone do domu za pośrednictwem innej osoby
4. Czytał(a) Pan(i) książki z tej biblioteki, ale wypożyczone przez inną osobę
5. Ma / Miał(a) Pan(i) jedynie kontakt telefoniczny z tą biblioteką
6. Ma / Miał(a) Pan(i) kontakt z inną działalnością biblioteki, także prowadzoną poza jej siedzibą. (Jaka to była działalność?.....)

D18B. Które z poniższych czynności robił(a) Pan(i) konkretnie na komputerach w bibliotece?

[ANKIETER: Random, Pytanie D18B zadać tym osobom, które w pytaniu D7 odpowiedziały, że korzystały w bibliotece z komputerów tzn. udzieliły odpowiedzi 5 lub 6]

1. Pisałem(am) i formatowałem dokument w edytorze tekstu (np. MS Word)
2. Tworzyłem(am) tabelę w arkuszu kalkulacyjnym (np. MS Excel)
3. Tworzyłem(am) prezentację w programie do tworzenia pokazu slajdów (np. MS Power Point)
4. Korzystałem(am) z programu do obróbki materiałów audio, video, programów graficznych
5. Grałem(am) w grę na komputerze
6. Odtwarzałem(am) płytę DVD/CD
7. Nagrywałem(am) płytę CD/DVD
8. Korzystałem(am) ze swojego pendriva/dysku przenośnego
9. Drukowałem(am) coś
10. Skanowałem(am) coś
11. Przeglądałem(am) strony WWW
12. Wysyłałem(am) e-maila
13. Korzystałem(am) z wyszukiwarki typu Google
14. Używałem(am) Gadu-Gadu, lub innego podobnego komunikatora
15. Używałem(am) Skypa, lub innego programu do rozmów telefonicznych przez Internet
16. Rozmawiałem (am) z kimś na czacie
17. Korzystałem(am) z portali społecznościowych (nasza klasa, facebook, i inne)
18. Komentowałem(am) artykuły, wpisy na blogach itp
19. Pisałem(am) blog'a
20. Tworzyłem(am) stronę WWW
21. Instalowałem(am) nowy program
22. Podłączałem(am) urządzenie zewnętrzne do komputera (np. drukarkę, skaner, projektor)
23. Pokazywałem(am) dorosłym, jak coś robić na komputerze
24. Pokazywałem(am) dzieciom, jak coś robić na komputerze
25. Wyszukiwałem(am) książki w elektronicznych katalogach bibliotecznych
26. Inne (jakie?.....)
27. Inne (jakie?.....)
28. Inne (jakie?.....)

Są różne powody, dla których ludzie korzystają z bibliotek. Chcielibyśmy teraz przez chwilę porozmawiać o tym, czym dla Pana(i) jest Pana(i) gminna biblioteka.

D19 Proszę pomyśleć o swojej gminnej bibliotece i powiedzieć, co dzięki niej udało się Panu(i) osiągnąć, załatwić, w czym Panu(i) pomogła. Proszę opowiedzieć o tym własnymi słowami.

[ankieter: zapisz w miarę dokładnie odpowiedź badanego. dopytaj „czy coś jeszcze przychodzi Panu(i) do głowy?” i zapisz w kolejnych polach]

.....

D20A. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) ze swojej gminnej biblioteki w celach związanych z edukacją i nauką?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Mogłem(am) spokojnie się pouczyć
2. Mogłem(am) uczyć się wspólnie z innymi
3. Szukałem(am) w bibliotece informacji potrzebne do szkoły, na uczelni – w książkach, czasopiśmie, w internecie, rozmawiałem(am) z bibliotekarką
4. Napisałem(am)/przygotowałem(am) dzięki bibliotece lub przy pomocy bibliotekarki referat, prezentację, pracę itp.
5. Dzięki nauce w bibliotece dostałem(am) dobrą ocenę
6. Szukałem(am) w bibliotece informacji o szkołach i/lub uczelniach wyższych
7. Zapisalem(am) się na studia/do szkoły
8. Dzięki nauce w bibliotece dostałem(am) się na studia / do szkoły
9. Uczestniczyłem(am) w lekcji bibliotecznej
10. Korzystałem z programów edukacyjnych na komputerze (np. do nauki matematyki, języków obcych) [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
11. Brałem(am) udział w kursach/zajęciach przez internet (e-learning) [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
12. Uczestniczyłem(am) w kursach/lekcjach/zajęciach innych niż kursy komputerowe organizowanych przez bibliotekę
13. Wypożyczyłem(am) książkę/czasopismo, które wykorzystałem(am) do nauki
14. inne cele związane z edukacją, jakie?.....
15. żadna z powyższych

D20B. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki aby zdobyć lub rozwinąć swoje umiejętności związane z obsługą komputera i/lub korzystaniem z internetu?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Uczestniczyłem(am) w kursach komputerowych w bibliotece
2. Ćwiczyłem(am) korzystanie z komputera i/lub internetu
3. Nauczyłem(am) się korzystać z komputera i/lub internetu
4. Ktoś uczył mnie korzystać z komputera i/lub internetu
5. inne cele związane z nauką obsługi komputera, jakie?.....
6. żadna z powyższych

D20C. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki aby kontaktować się z innymi?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Kontaktowałem(am) się z rodziną za pomocą komputera i internetu [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
2. Kontaktowałem(am) się z przyjaciółmi i znajomymi za pomocą komputera i internetu [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
3. Poznałem(am) nowe osoby przez internet [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
4. Spotkałem(am) się w bibliotece ze znajomymi
5. Poznałem(am) w bibliotece nowe osoby
6. Porozmawiałem(am) z bibliotekarką
7. inne cele związane z kontaktami z innymi, jakie?.....
8. żadna z powyższych

D20D. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki aby szukać pracy?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Znalazłem(am) oferty pracy
2. Znalazłem(am) pracę
3. Przygotowałem(am) swoje CV / życiorys
4. Szukałem(am) kursów zawodowych, szkoleń itp. – w czasopiśmie, w internecie, rozmawiając z bibliotekarką itd
5. Brałem(am) udział w szkoleniach, kursach zawodowych itp
6. Zamieściłem(am) ogłoszenie o tym, że poszukuję pracy
7. inne cele związane z poszukiwaniem pracy, jakie?.....
8. żadna z powyższych

D20E. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki aby w niej pracować?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Korzystałem(am) z biblioteki jako spokojnego miejsca do pracy zawodowej
2. Korzystałem(am) z komputerów w bibliotece w celach związanych z moją pracą zawodową [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
3. Szukałem(am) w bibliotece informacji potrzebnych mi do pracy zawodowej
4. Korzystałem(am) z porady bibliotekarek w celach związanych z moją pracą zawodową
5. Korzystałem(am) z porady ekspertów mających swój dyżur w bibliotece, w sprawach związanych z moją pracą zawodową
6. Spotkałem(am) się z kimś w celach zawodowych
7. inne cele związane z pracą zawodową, jakie?.....
8. żadna z powyższych

D20F. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z Pana(i) działalnością gospodarczą / prowadzeniem firmy?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Korzystałem(am) z biblioteki jako spokojnego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej
2. Korzystałem(am) z komputerów w bibliotece w celach związanych z moją działalnością gospodarczą
3. Szukałem(am) w bibliotece informacji potrzebnych mi do prowadzenia działalności gospodarczej
4. Korzystałem(am) z porady bibliotekarek w celach związanych z moją działalnością gospodarczą
5. Korzystałem(am) z porady ekspertów mających swój dyżur w bibliotece, w sprawach związanych z moją działalnością gospodarczą...
6. inne cele związane z prowadzeniem firmy, jakie?.....
7. żadna z powyższych

D20G. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z Pana(i) z finansami i zakupami różnych rzeczy?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Kupowałem(am) rzeczy w sklepach internetowych [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
2. Kupowałem(am) rzeczy w serwisach aukcyjnych [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
3. Zbierałem(am) w internecie informacje o produktach i ich cenach [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
4. Sprzedawałem(am) rzeczy przez internet [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
5. Korzystałem(am) z bankowości internetowej [pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]
6. Szukałem(am) informacji jak zarządzać swoimi rachunkami i długami
7. Szukałem(am) informacji o ubezpieczeniach
8. Wykupiłem(am) ubezpieczenie
9. inne cele związane z finansami i zakupami, jakie?.....
10. żadna z powyższych

D20H. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z Pana(i) ze zdrowiem i opieką lekarską?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. Szukałem(am) informacji o chorobach i problemach zdrowotnych
2. Szukałem(am) informacji o lekach (działaniu, cenach itp.)
3. Szukałem(am) informacji o lekarzach
4. Szukałem(am) informacji o szpitalach / przychodniach / ośrodkach zdrowia
5. Dyskutowałem(am) o zdrowiu albo o lekarzach na forach dyskusyjnych
6. Szukałem(am) informacji o zdrowym stylu życia
7. Przeglądałem(am) strony internetowe poświęcone ćwiczeniom fizycznym *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
8. Uczestniczyłem w spotkaniu dotyczącym zdrowia
9. inne cele związane ze zdrowiem, jakie?.....
10. żadna z powyższych

D20I. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy korzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z kontaktem z instytucjami gminnymi i państwowymi?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. Szukałem(am) w bibliotece (np. na komputerach) kontaktu do instytucji
2. Kontaktowałem(am) się z instytucjami publicznymi (np. za pomocą internetu) *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
3. Ściągałem(am) ze stron internetowych instytucji formularze do wypełnienia *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
4. Szukałem(am) na stronach internetowych instytucji gminnych albo państwowych informacji *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
5. Uczestniczyłem(am) w spotkaniu z przedstawicielem instytucji gminnej/państwowej
6. inne cele związane z kontaktami ze instytucjami, jakie?.....
7. żadna z powyższych

D20J. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z Pana(i) z polityką lokalną albo krajową?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. Brałem(am) udział w spotkaniu z radnym / wójtem / burmistrzem lub kandydatami na te stanowiska
2. Szukałem(am) w internecie informacji o kandydatach na radnego / wójta / burmistrza *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
3. Czytałem(am) w bibliotece lokalne gazety
4. Szukałem(am) w internecie informacji o lokalnej władzy lub lokalnej polityce *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
5. Szukałem(am) w internecie informacji o polityce krajowej *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
6. Sprawdzałem(am) sondaże/wyniki wyborów
7. Zapoznałem(am) się z różnymi dokumentami państwowymi i gminnymi
8. inne cele związane z polityką, jakie?.....
9. żadna z powyższych

D20K. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z rozrywką?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. Grałem(am) w gry na komputerze *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
2. Grałem(am) w gry na komputerze z kolegami *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
3. Grałem(am) w gry planszowe / gry role-playing
4. Czytałem(am) kolorową prasę
5. Odwiedzałem(am) strony internetowe związane z rozrywką (demotywatory, wykop itp.) *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
6. Oglądałem(am) filmiki na youtube lub podobnych serwisach *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
7. Słuchałem muzyki na komputerze *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
8. Oglądałem film (serial) na komputerze *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
9. Brałem(am) udział w spotkaniach towarzyskich organizowanych przez bibliotekę

10. Sprawdzam (am) jakie rozrywki są dostępne w mojej okolicy
11. inne cele związane z rozrywką, jakie?.....
12. żadna z powyższych

D20L. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z kulturą?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Wypożyczałem(am) książki z literaturą piękną, filmy, audiobooki itp.
2. Rozmawiałem(am) z innymi w bibliotece o kulturze
3. Szukałem(am) w internecie informacji o filmach, książkach, muzyce, sztuce itp.
4. Byłem w bibliotece na pokazie filmu
5. Uczestniczyłem(am) w spotkaniu z pisarzem itp.
6. Wyjechałem(am) na zorganizowany przez bibliotekę wyjazd do kina / teatru / muzeum itp.
7. Byłem(am) na wystawie zorganizowanej przez bibliotekę
8. Brałem(am) udział w konkursie zorganizowanym przez bibliotekę
9. Brałem(am) udział w zajęciach artystycznych
10. inne cele związane z kulturą, jakie?.....
11. żadna z powyższych

D20M. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z podróżami i turystyką?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Szukałem(am) informacji o miejscu w Polsce, które chciałem odwiedzić
2. Szukałem(am) informacji o miejscu za granicą, które chciałem odwiedzić
3. Szukałem(am) informacji o rozkładach jazdy komunikacji publicznej w mojej okolicy
4. Szukałem(am) informacji o rozkładach jazdy komunikacji publicznej poza moją okolicą
5. Brałem(am) udział w wyjeździe zorganizowanym przez bibliotekę
6. inne cele związane z podróżami, jakie?.....
7. żadna z powyższych

D20N. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z domem i rodziną?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Szukałem(am) przepisów kulinarnych
2. Szukałem(am) innych informacji związanych z domem
3. Szukałem(am) informacji dotyczących uprawiania roślin / opiekowania się ogrodem
4. Szukałem(am) informacji dotyczących wychowania dzieci
5. Szukałem(am) informacji dotyczących opieki nad zwierzętami domowymi
6. Szukałem(am) informacji dotyczących związków i relacji damsko - męskich
7. Wziąłem(am) udział w spotkaniu z ekspertem (np. psychologiem, pedagogiem)
8. Zostałem(am) dziecko pod opieką w bibliotece
9. inne cele związane z domem i rodziną, jakie?.....
10. żadna z powyższych

D20O. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z modą i dbaniem o siebie?

[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]

1. Przeglądałem(am) strony poświęcone modzie
2. Przeglądałem(am) strony poświęcone urodzie i kosmetykom
3. Komentowałem(am) wpisy na forach/blogach poświęconych modzie i dbaniu o siebie
4. Oglądałem(am) filmiki na youtube poświęcone modzie i dbaniu o siebie
5. Brałem(am) udział w spotkaniu z kosmetyczką/stylistką
6. inne cele związane z modą, jakie?.....
7. żadna z powyższych

D20P. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z rolnictwem?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. Szukałem(am) informacji o maszynach rolniczych
2. Kupowałem(am) maszyny rolnicze
3. Szukałem(am) informacji o dotacjach dla rolników
4. Szukałem(am) informacji o uprawach
5. Szukałem(am) informacji o hodowli zwierząt
6. Wziąłem(am) udział w spotkaniu związanym z rolnictwem
7. inne cele związane z rolnictwem, jakie?.....
8. żadna z powyższych

D20R. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych ze sportem?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. Śledziłem wyniki zawodów sportowych
2. Oglądałem(am) transmisję sportowe
3. Szukałem (am) informacji o lokalnych drużynach i sportowcach
4. Szukałem(am) informacji o innych drużynach i sportowcach
5. Sprzedawałem(am) lub kupowałem sprzęt sportowy *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
6. inne cele związane e sportem, jakie?.....
7. żadna z powyższych

D20S. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z innymi Pana(i) pasją albo hobby?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. Szukałem(am) informacji o moim hobby / pasji
2. Kontaktowałem(am) się z innymi pasjonatami takimi jak ja *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
3. Kupowałem(am) i sprzedawałem przedmioty związane z moim hobby / pasją *[pokaż tylko jeżeli w D7 odpowiedź 5 lub 6]*
4. inne cele związane z hobby, jakie?.....
5. żadna z powyższych

D20T. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy skorzystał Pan(i) z biblioteki w sprawach związanych z historią i tradycją swojego regionu ?*[ANKIETER: Odczytywać, dla każdej zaznaczyć tak/nie]*

1. szukałem(am) informacji o historii i tradycji mojego regionu
2. uczestniczyłem(am)w spotkaniu z osobą, która opowiadała o lokalnej tradycji i historii
3. uczestniczyłem(am) w zajęciach związanych z tradycjami mojego regionu, np. związanych z tradycyjnym rękodziełem
4. inne cele związane z historią i tradycją regionu, jakie?.....
5. żadna z powyższych

D21. Zadaliśmy Panu(i) dużo szczegółowych pytań o to co zrobił(a) Pan(i) w bibliotece, ale być może coś pominęliśmy. Proszę zastanowić się chwile i powiedzieć, czy jest coś jeszcze co robi Pan(i) w bibliotece?*[ANKIETER: zapisz dokładną odpowiedź]*

.....

.....

.....

D22. Odczytam Panu(i) różne stwierdzenia, dotyczące tego co Pan(i) mógłby zyskać dzięki bibliotece. O każdym z nich proszę powiedzieć, na ile się Pan(i) z nimi zgadza

[ANKIETER: Odczytać, random]

Dzięki bibliotece...

1. zaplanowałem(am) swoją edukację/przyszłość
2. mogę poradzić się eksperta, specjalisty (np. prawnika, specjalisty od zdobywania funduszy unijnych itp.)
3. mam dostęp do kultury
4. mam dostęp do rozrywki, mogę spędzić wolny czas
5. czuję się częścią mojej miejscowości/miasta
6. odnoszę sukcesy w szkole, dostaję lepsze oceny
7. jest miejsce, do którego zawsze można pójść, jest tam ciepło i sucho
8. mam nowe zainteresowania
9. dowiaduję się jak lepiej dbać o swoją rodzinę, swój dom
10. Dowiaduję się jak dbać o swoje zdrowie
11. rozwijam swoje hobby
12. mam miejsce, do którego mogę przyjść
13. jest miejsce, w którym ktoś zajmie się moim dzieckiem
14. mam miejsce do pracy
15. znalazłem pracę / ofertę pracy
16. łatwiej załatwiam codzienne, życiowe sprawy (zakupy, finanse i inne)
17. Nauczyłem(am) się korzystać z komputera
18. Nauczyłem(am) się robić nowe rzeczy na komputerze
19. Zaplanowałem swoje życie zawodowe
20. spotykam znajomych, sąsiadów
21. kontaktuję się z rodziną, znajomymi
22. poznaję nowych ludzi
23. Nauczyłem(am) się lepiej korzystać z internetu

1. Zdecydowanie nie
2. Raczej nie
3. Raczej tak
4. Zdecydowanie tak
5. *Nie wiem / trudno powiedzieć*

D23. Odczytam Panu(i) różne opinie, dotyczące biblioteki. Proszę pomyśleć chwilę o swojej bibliotece i powiedzieć w jakim stopniu się Pan(i) z nimi zgadza

[ANKIETER: Odczytać, nie zmieniaj kolejności]

1. Dzięki bibliotece nauczyłem(am) się nowych rzeczy, rozwinąłem(rozwinięłam) się
2. Dzięki bibliotece czuję się częścią lepszego świata
3. W bibliotece nie jestem sam(a)
4. W bibliotece czuję się bezpiecznie
5. W bibliotece jest ciepło i sucho, każdy może tam wejść

1. Zdecydowanie nie
2. Raczej nie
3. Raczej tak
4. Zdecydowanie tak
5. *Nie wiem / trudno powiedzieć*

D23A. A która z tych opinii jest Panu(i) najbliższa?

[ANKIETER: Odczytać, nie zmieniaj kolejności. Jedna odpowiedź]

Wyświetl tylko, te które w poprzednim pytaniu odpowiedź 3 lub 4. Jeżeli żadna z odpowiedzi nie dostała 3 lub 4 wyświetl wszystkie]

1. Dzięki bibliotece nauczyłem(am) się nowych rzeczy, rozwinąłem(rozwinięłam) się
2. Dzięki bibliotece czuję się częścią lepszego świata
3. W bibliotece nie jestem sam(a)
4. W bibliotece czuję się bezpiecznie
5. W bibliotece jest ciepło i sucho, każdy może tam wejść

D24. Proszę się przez chwilę zastanowić nad tym co można robić w Pana(i) bibliotece. Proszę teraz wymienić trzy rzeczy/czynności, które można zrobić tylko w bibliotece, nie ma w okolicy innych miejsc, gdzie jest to możliwe

[ankieter: zapisz w miarę dokładnie odpowiedź badanego. dopytaj „czy coś jeszcze przychodzi Panu(i) do głowy?”]

.....

Pytanie D99 tylko dla nie-użytkowników bibliotek (D1.1=2 lub D1.1=1&D1.2>1)

D99. Powiedział(a) Pan(i), że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie był(a) Pan(i) w bibliotece publicznej gminnej lub miejskiej. A czy nie korzystał(a) Pan(i) z takiej biblioteki w inny sposób? Odczytam teraz kilka możliwości korzystania, o każdym proszę powiedzieć czy nie korzystał(a) Pan(i) z tego sposobu?

[ANKIETER: Odczytywać, możliwość wielu odpowiedzi, random]

1. Czytał(a) Pan(i) książki wypożyczone na Pana(i) kartę, ale dostarczone do domu za pośrednictwem innej osoby
2. Czytał(a) Pan(i) książki z tej biblioteki, ale wypożyczone przez inną osobę
3. Miał(a) Pan(i) jedynie kontakt telefoniczny z tą biblioteką
4. Korzystałem(am) ze strony internetowej lub portalu biblioteki
5. Korzystałem(am) z katalogu biblioteki dostępnego w internecie
6. Miał(a) Pan(i) kontakt z inną działalnością biblioteki, także prowadzoną poza jej siedzibą. (Jaka to była działalność?.....)
7. Żadne z powyższych

D100. A jakie są powody, dla których nie korzysta Pan(i) obecnie z biblioteki gminnej / miejskiej?

[ANKIETER: Odczytaj]

1. Nie mam czasu
2. Czytam mało książek
3. Nie lubię czytać książek
4. Już się nie uczę / już nie studiuję
5. Korzystam z innej biblioteki i to mi wystarcza
6. Biblioteka jest za daleko / ze względu na trudny dojazd
7. Mam kłopoty ze zdrowiem
8. Korzystam z innej biblioteki
9. W bibliotece nie ma interesujących / potrzebnych mi książek
10. W bibliotece nic się nie dzieje
11. W bibliotece nie ma dobrego sprzętu komputerowego
12. W bibliotece nie ma dobrych warunków do pracy
13. Z powodów formalnych (zaleganie z książkami itp)
14. Inne powody (jakie?.....)
15. Nie wiem / trudno powiedzieć

Zmiana w bibliotece (dla wszystkich)**Z1. Czy zauważył Pan(i) jakieś zmiany w Pana(i) bibliotece w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**

[ANKIETER: dla wszystkich, jedna odpowiedź]

1. Tak, moja biblioteka bardzo się zmieniła
2. Tak, ale zmiany nie były duże
3. Nie zauważyłem(am) żadnych zmian
4. Nie wiem / trudno powiedzieć

Z2. Czy może Pan(i) opowiedzieć własnymi słowami na czym polegały te zmiany?

[ANKIETER: w POPRZEDNIM pytaniu odpowiedź 1 lub 2]

zapisz dokładnie odpowiedź respondenta. Dopytaj: „i co jeszcze?”]

.....

.....

....

O komputerach i korzystaniu z internetu (dla wszystkich)**K1. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe posiada dostęp do Internetu z komputera, laptopa lub przez telefon komórkowy?**

[ANKIETER: jedna odpowiedź]

1. Tak
2. Nie

K2. Czy ma Pan(i) komputer podłączony do internetu, którego jest Pan(i) głównym użytkownikiem / użytkowniczką?

[ANKIETER: zadaj jeżeli w K1 odpowiedź TAK]

jedna odpowiedź]

1. Tak
2. Nie

K3. Czy Pan(i) osobiście korzysta z Internetu? W jakich miejscach?

[ANKIETER: wiele odpowiedzi, odpowiedź 1 ekskluzywna]

1. Nie korzystam z internetu
2. Korzystam w domu
3. Korzystam w pracy
4. Korzystam w szkole
5. Korzystam w kawiarence internetowej
6. Korzystam z dostępnych dla wszystkich komputerów w mojej miejscowości
7. Korzystam u znajomych lub rodziny

K4. Powiedział(a) Pan(i), że korzysta z ogólnodostępnych komputerów. Proszę powiedzieć, gdzie dokładnie znajdują się te komputery?

[ANKIETER: zadaj jeżeli W K3 odpowiedź 6.

jedna odpowiedź]

1. Urząd gminy
2. Gminny Ośrodek Kultury lub Dom Kultury
3. Ośrodek Pomocy Społecznej
4. Świetlica dla młodzieży
5. Inne miejsce, jakie?.....

K5. Jak często korzysta Pan(i) z internetu?

[ANKIETER: zadaj jeżeli w K3 odpowiedź inna niż NIE KORZYSTAM Z INTERNETU
jedna odpowiedź]

1. Codziennie
 2. Kilka razy w tygodniu
 3. Kilka razy w miesiącu
 4. Raz na miesiąc
 5. Kilka razy w roku
 6. Raz w roku lub rzadziej
- Nie wiem / trudno powiedzieć*

Metryczka**M1. Płeć respondenta**

[ANKIETER: zaznaczyć bez zadawania pytania]

1. Mężczyzna
2. Kobieta

M2. W którym roku się Pan(i) urodził(a)?

19|_|_| rok

M3. Jakie jest Pana(i) wykształcenie? Przeczytam Panu(i) możliwe odpowiedzi, proszę powiedzieć, na jakim poziomie jak dotąd zakończył(a) Pan(i) edukację?

[Odczytać, zaklasyfikować]

- 01: niepełne podstawowe
- 02: podstawowe
- 03: gimnazjum
- 04: zasadnicze zawodowe
- 05: nieukończone średnie
- 06: średnie zawodowe (ukończone)
- 07: średnie ogólnokształcące (ukończone)
- 08: pomaturalne \ policealne
- 09: nieukończone wyższe
- 10: licencjat \ inżynierskie
- 11: wyższe magisterskie
- 12: doktorat \ studia podyplomowe \ MBA
- 98: odmowa odpowiedzi [ANKIETER: nie czytać]

M4. Jaka jest Pana(i) sytuacja zawodowa - czy obecnie ma Pan(i) stałą pracę, pracuje Pan(i) dorywczo, jest Pan(i) bezrobotny(a), czy też znajduje się Pan(i) w innej sytuacji?

[ANKIETER: można wybrać więcej niż jedną odpowiedź]

1. Ma stałą pracę
2. Pracuje dorywczo
3. Jest bezrobotny(a)
4. Jest emerytem(-tką) lub rencistą(-ką)
5. Uczy się lub studiuje
6. Nie pracuje - zajmuje się domem
7. Na urlopie wychowawczym, macierzyńskim
8. Nie pracuje z innych powodów
9. Odmowa odpowiedzi

MX. Które z następujących określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania dochodem w Pana(i) rodzinie:

1. Starcza na wszystko i jeszcze oszczędzamy na przyszłość
2. Starcza na wszystko bez specjalnych wyrzeczeń, lecz nie oszczędzamy na przyszłość
3. Żyjemy oszczędnie i dzięki temu starcza na wszystko
4. Pieniądzy starcza na podstawowe potrzeby i opłaty miesięczne
5. Pieniądzy starcza na podstawowe potrzeby, ale nie na wszystkie opłaty
6. Pieniądzy nie starcza na podstawowe potrzeby

M5. Czy ma Pan(i) dzieci w wieku szkolnym bądź przedszkolnym?

1. Tak
2. Nie
9. Odmowa odpowiedzi

M8. Odczytam teraz listę różnych zajęć i aktywności. Proszę powiedzieć czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy ... ?

[Odczytać, dla każdej kategorii, tak/nie]

1. Był(a) Pan(i) na pokazie filmowym, w kinie
2. Uczestniczył(a) Pan(i) w spotkaniu z ludźmi kultury/pisarzami/muzykami itp.
3. Wypożyczał(a) płytę DVD / kaset video z wypożyczalni
4. Korzystał(a) Pan(i) z Internetu
5. Korzystał(a) Pan(i) z komputera
6. Brał(a) Pan(i) udział w jakichś zajęciach / kursach
7. Zwiedzałem wystawę, muzeum, galerię
8. Czytał(a) Pan(i) książkę
9. Czytał(a) Pan(i) prasę
10. Był(a) Pan(i) w kawiarni, pubie, klubie

M9. Czy posiada Pan(i) ważne orzeczenie ustalające niepełnosprawność (niezdolność do pracy lub inwalidztwo) wydane przez Zespół do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności/ ZUS lub KRUS?

[ANKIETER: Zaznaczyć jedną odpowiedź.]

1. Nie
2. Tak

M9A. Proszę powiedzieć, jakie jest to orzeczenie?

[ANKIETER: Jeżeli w M9 odpowiedź TAK.]

Zaznaczyć jedną odpowiedź. Jeśli respondent posiada dwa orzeczenia proszę zaznaczyć nowsze]

1. Posiadam orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji lub o I grupie inwalidztwa
2. Posiadam orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub o całkowitej niezdolności do pracy lub o II grupie inwalidztwa
3. Posiadam orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności lub o częściowej niezdolności do pracy lub o celowości przekwalifikowania zawodowego lub o II grupie inwalidztwa
4. Posiadam orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym